

Amnesty press

NR 2

**”VI BEHÖVER
SOLIDARITET”**

*Ales Bialiatski får
Right Livelihood-priset
och hoppas på förändring
i Belarus.*

25 år utan krig

november 1995 stod en stad i Ohio, USA i centrum för omvärldens blickar. På flygbasen i Dayton samlades presidenterna *Slobodan Milošević*, Serbien, *Franjo Tudjman*, Kroatien och *Alija Izetbegović*, Bosnien-Hercegovina, för att under hård press från internationella medlare förhandla om fred. Den 21 november kom nyheten att Daytonavtalet var klart och en högtidlig ceremoni hölls sedan i Paris 14 december 1995 för undertecknadet.

Fredsavtalet avslutade det krig som sedan våren 1992 hade skördat cirka 100 000 döds-offer i Bosnien-Hercegovina och resulterat i det värsta massmordet i Europa sedan andra världskriget. I staden Srebrenica i östra Bosnien mördades omkring 8 000 bosniakiska (muslimska) män i juli 1995 och det stämp-lades senare som folkmord i rättegångar vid FN:s krigsförbrytartribunal i Haag. Europa gladdes senhösten 1995 åt att vapnen tystnade. Det fanns då en förhoppning om att etniskt rensade flyktingar skulle få återvända hem och att någon form av politisk samexistens skulle kunna växa fram. En "hög representant" skulle leda ett kontor, OHR, för implementering av fredsavtalet och fick vetorätt över beslut medan en Nato-ledd militär styrka på över 50 000 soldater övervakade freden. Den förste höge representanten blev svensken *Carl Bildt*.

Det har nu gått 25 år utan krig i Bosnien men det fanns inte så

TIPS

P3-dokumentären "Svenskarna i Bosnienkriget" från 2010 berättar om den svenska FN-insatsen i Bosnienkriget (sverigesradio.se/sida/avsnitt/72642).

ULF B ANDERSSON

Chefredaktör

FOTO: SANDRA JOHNSON

mycket att fira den 21 november i år. Befolkningsantalet sjunker och är nu 3,3 miljoner jämfört med 4,4 miljoner 1991. Arbetslösheten är utbredd och många ungdomar i landet drömmer om en framtid utomlands. Fortfarande grips misstänkta krigsförbrytare och rättegångarna om mord, våldtäkter och tortyr under kriget fortsätter i Bosniens krigsförbrytarkammare.

Den etniska delning som bekräftades i Daytonavtalets komplexa statsbildning består och både bosnienser-biska och bosnienkroatiska ledare hotar med att bryta loss delar av Bosnien och anslutning till Serbien respektive Kroatien. EU:s utrikeschef Josep Borrell uppmanade vid ett besök i Sarajevo den 21 november landets ledare att genomföra reformer och sade att landets "framtid är europeisk". Vaga löften om ett framtida medlemskap i EU har hittills inte påverkat de nationalistiska ledare som ännu dominerar bosnisk politik.

Att starta ett krig är enkelt. Att avsluta ett krig är svårt. Att bygga en varaktig fred och återuppbygga, inte bara hus och broar, utan också ett raserat förtroende kan dröja flera generationer. Det är den dystra lärdomen från Dayton 1975.

ULF B ANDERSSON

AMNESTY PRESS är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare. Malin Engman (layout), Lisa Olsson (sociala medier). GRAFISK FORM/AD: A4/Lotta Lundin. REPRO: A4/Lotta Lundin. ADRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm. TELEFON: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01. E-POST: ap@amnesty.se HEMSIDA: amnestypress.se SVENSKA SEKTIONEN: Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720.

PRENUMERATION: 200 kr. TRYCKERI: V-TAB AB, Vimmerby, 2020. PRESSLÄGGNING: 23 november 2020. Ut kommer med fyra nummer 2021. MANUSSTOPP: 1/2021: 18 januari 2021. HOS LÄSARNA: 19 februari 2021. ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 87 676 exemplar. ANNONSER: annonser@amnesty.se OMSLAG: Ales Bialiatski vid protest i Minsk, Foto: HRC Viasna

TEMA CORONA

10 BULGARIEN. Romer i Bulgarien blev syndabock under pandemin och bostadsområden spärrades av som "infektionsnästen". Vi möter några av dem som har känt sig stigmatiserade.

16 ARGENTINA. Barn har drabbats hårt när skolorna stängts ned under den långvariga lockdown som gällt i Argentina. I hela världen har 1,6 miljarder barn missat skolgång.

21 PERU. Våldet mot kvinnor har ökat och allt fler kvinnor rapporteras som försvunna under pandemin. Vi berättar om två fall.

PRISBELÖNAD. Den irakiska kvinnorrättsaktivisten Intisar Al-Amyal får svenska Per Anger-priset och berättar om kvinnors roll i protesterna. FOTO: ANNE-SOPHIE LE MAUFF

DESSUTOM

6

GODA NYHETER
Ingen ny abortlag i Slovakien.

44

SÅ GICK DET SEN
Kosovos president Hashim Thaçi ställs inför rätta i Haag för krigsförbrytelser.

55

TILLBAKABLICKEN
Så började konflikten i Västsahara.

RIGHT LIVELIHOOD-PRISET

28

Ales Bialiatski leder människorättsorganisationen Vjasna i Belarus. Nu får han pris och berättar om en försiktig optimism trots att protesterna brutalt slås ner.

KRISEN PÅ AMNESTY

36

Hur hanterar Amnesty anklagelser om diskriminering och rasism på arbetsplatser? Nu har en översyn gjorts.

VI MINNS BO LINDBLOM

49

I över 50 år var Bo Lindblom aktiv i svenska Amnesty. Nu har han gått bort, 91 år gammal.

HOPP OM FRED

DEN 8 OKTOBER SAMLADES tusentals människor i Sudans huvudstad Khartoum för att välkomna regeringens förhandlingsdelegation som återvände från Sydsudans huvudstad Juba. Den 3 oktober slöts ett historiskt fredsavtal mellan regeringen och rebellalliansen SRF, Sudan Revolutionary Front. I SRF ingår rebellgrupper i Darfur, Blå Nilen och Södra Kordofan.

Nu är förhoppningen att årtionden av inbördeskrig ska vara över och att miljoner internflyktingar ska kunna återvända hem. Att skapa fred har varit ett av löftena från den övergångsregering som styr Sudan sedan diktatorn *Omar al-Bashir*, som hade styr sedan 1989, störtades våren 2019 efter massiva gatuprotester.

ULF B ANDERSSON
FOTO: EBRAHIM HAMID/AFP/TT

SAMTYCKE PÅ VÄG

NEDERLÄNDERNA. *Ferdinand Grap-perhaus*, justitieminister i Nederländerna, meddelade den 6 november att ett nytt lagförslag om sexualbrott ska baseras på samtycke. I ett brev till parlamentet förklarade ministern att normen ska vara att sex är frivilligt och att den nya lagen ska göra oaktsamhet till ett brott. Nuvarande lag har bara gjort det brottsligt när det handlar om våld eller hot.

Förslaget väntas i december gå ut på remiss.

Amnesty i Nederländerna har drivit kampanj för en samtyckesbaserad sexualbrottslag. Enligt en opinionsundersökning gjord i våras av I&O Research på uppdrag av Amnesty svarade 75 procent av 2 000 tillfrågade personer att sex utan samtycke är våldtäkt. IIII

SAMLING. "Marschen mot Warszawa" den 30 oktober. Över 100 000 personer deltog i protest mot nya inskränkningar i aborträtten.

FOTO: LESZEK SZYMANSKI/EPA/TT

FRIGIVNINGAR I IRAN

IRAN. Den iranska människorättsjuristen *Nasrin Sotoudeh* är en av årets mottagare av Right Livelihood-priset. Hon har tidigare fått svenska Pens Tucholsky-priset och Sacharov-priset från Europaparlamentet.

Hon har fängslats flera gånger sedan 2010. Nasrin Sotoudeh greps igen den 13 juni 2018 i sitt hem i Teheran och dömdes 2019 till 38 års fängelse och 148 piskrapp för "korruption och prostitution". Amnesty drev förra året en kampanj för hennes frigivning och över en miljon vädjanden, däribland 56 177 underskrifter i Sverige, samlades in.

Den 7 november fick hon fem dagars permission från fängelset och tilläts återvända till sitt hem. Vid ett telefonsamtal med svenska Pen uttryckte hon den 12 november stor tack-samhet över allt stöd: "utan internationella påtryckningar hade jag aldrig fått permission". Både Nasrin Sotoudeh och hennes man *Reza Khandan* har testat positivt för covid-19 och hennes permission har nu förlängts.

Människorättsförsvararen *Narges Mohammadi* släpptes fri den 7 oktober efter att ha fått sitt straff avkortat. Hon hade då suttit över fem år i fängelse. Amnesty, som har arbetat för hennes frigivning, välkomnade beskedet. Hon fick 2011 den svenska regeringens Per Anger-pris. IIII

Abortstriden i Centraleuropa

POLEN/SLOVAKIEN. Den 20 oktober var det återigen dags för parlamentet i Slovakien att rösta om ett förslag som skulle försvåra möjligheten att göra abort. Hösten 2019 sade parlamentet nej till flera förslag om inskränkningar i aborträtten.

Sedan dess har val hållits i mars 2020 och *Anna Záborská* från OĽaNO, "Vanligt folk", ett populistiskt högerparti som vann valet, hoppades få stöd för lagförslaget. Rätten att göra abort fram till och med vecka 12 skulle finnas kvar men bland annat skulle den obligatoriska "betänketiden" förlängas från 48 till 96 timmar och det skulle krävas intyg från två läkare istället för en för att av medicinska skäl få göra abort.

Amnesty utlyste den 10 sep-

tember en blixttaktion. 111 europeiska organisationer, däribland Amnesty, Human Rights Watch, RFSU och IPPF, skrev också till det slovakiska parlamentet med en uppmaning att "avstå från fortsatta försök att begränsa kvinnors reproduktiva rättigheter i Slovakien".

Vid omröstningen blev det ett knappt nederlag för Anna Záborskás förslag. 58 av 117 närvarande ledamöter röstade för men Záborská sade att hon inte kommer ge upp: "Om sex månader ska vi lägga fram förslaget igen".

Drygt 7 000 aborter gjordes förra året i Slovakien.

I lokala medier i Slovakien är det en nästan total frånvaro av berättelser om abort. Det finns ett stigma runt abort i samhället och detta är fortfarande ingen

normaliserad fråga, sade *Alexandra Demetrianova*, kampanjkoordinator vid Amnesty i Slovakien, till Reuters inför omröstningen.

I Polen utbröt i slutet av oktober de största protesterna sedan kommunistregimens avgång 1989. Den 22 oktober meddelade landets konstitutionsdomstol att det inte längre ska vara tillåtet att göra abort vid fosterskador. Sedan 1993 är aborträtten starkt inskränkt och det beräknas att uppemot 98 procent av de 1 100 aborter som tilläts förra året berodde på fosterskador. Trots pandemin gick hundratusentals personer ut på gatorna i hundratals polska städer. Protesterna var till största delen fredliga men polisen använde hårda metoder. Amnesty kritiserade den 20

november övervåld från polisen mot fredliga demonstranter.

Vid flera tillfällen avbröts katolska gudstjänster av demonstranter och i Katowice blev det sammanstötningar med högerextrema Allpolsk ungdom.

Jarosław Kaczyński, ledare för regeringspartiet PiS, Lag och rättvisa, uppmanade partiets anhängare att gå ut och försvara kyrkorna mot "nihilism".

Borys Budka, ledare för oppositionspartiet Medborgarplattformen, anklagade Kaczyński för att uppivla till inbördeskrig.

För Lag och rättvisa kom styrkan i protesterna som en överraskning. Domstolens beslut har inte genomförts och president *Andrzej Duda* föreslog en kompromiss.

ULF B ANDERSSON

SLIPPER STRAFF

MALAYSIA. Den 2 oktober beslöt en domstol i Ipoh att fem fackliga aktivister inte ska straffas för "olaga sammankomst" enligt pandemibestämmelserna i Malaysia. Domslutet innebar inte ett formellt frikännande men då åklagarsidan inte ville gå vidare läggs målet ned.

Det var den 2 juni som *M. Sarasvathy*, *L. Danaletchumi*, *V. Santhiran*, *P. Jody* och *C.Subramane* protesterade mot villkoren för sjukhusstödare, bland annat bristen på skyddsutrustning mot covid-19. De bar munskydd, höll avstånd och hade mätt temperaturen innan protesten. De greps dock och fördes nästa dag kedjade till rättsalen. En fackföreningsrepresentant tackade Amnesty för stödet.

Utan er hjälp hade det inte lyckats. Det här beslutet är en milstolpe för arbetarklassen. IIII

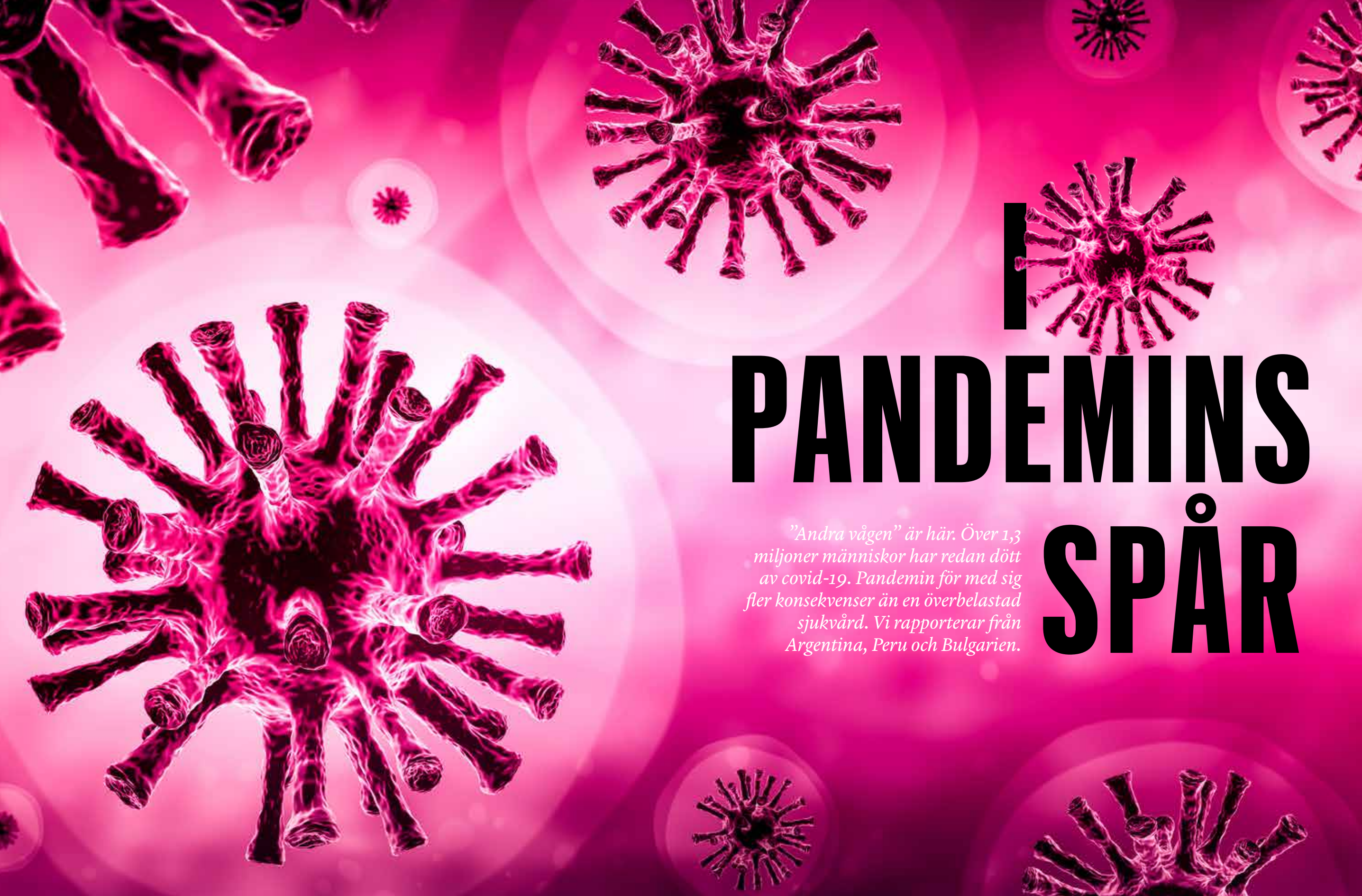

FICK STÖD. Stödare gläds över domstolsbeslut.

En stor seger.

Amnesty välkomnade den 17 november beskedet att Argentinas president *Alberto Fernández* nu infriar sitt löfte och lägger fram ett förslag om legalisering av abort. Frågan väntas komma upp i kongressens båda kamrar mellan november 2020 och februari 2021.

I PANDEMINS SPÅR

"Andra vågen" är här. Över 1,3 miljoner människor har redan dött av covid-19. Pandemin för med sig fler konsekvenser än en överbelastad sjukvård. Vi rapporterar från Argentina, Peru och Bulgarien.

Romer utpekade under pandemin

BULGARIEN

HUVUDSTAD:
Sofia.

POLITIK: Bulgarien blev medlem av EU 2007. Vid presidentvalet 2016 vann Rumen Radev, som stöddes av socialistpartiet. Vid parlamentsvalet 2017 segrade Bojko Borisovs högerparti GERB som bildade regering tillsammans med höger-nationalistiska Förenade patrioter. Sedan i juli har demonstrationer pågått mot regeringen.

YTA: 110 994 km²
(Sverige: 449 964 km²).
BEFOLKNING:
7 miljoner.

Under corona-pandemins inledning ökade diskriminering och särbehandling av romer i flera europeiska länder. I Bulgarien spärrades romska områden av. Högerpolitiker kallade dem för infektionsnästen.

TEXT OCH FOTO: BENGT SIGVARDSSON

Den 37-årige trebarnspappan *Krasiv Nikolov* pekar ilsket mot rännilarna av avloppsvatten som rinner längs en gropig grusväg i Fakulteta, en förort till Bulgariens huvudstad Sofia.

– Om myndigheterna är så oroliga över vår hälsa så hade vägarna inte sett ut så här, säger han.

I Fakulteta lever cirka 50 000 människor. Samtliga är romer. En del bor i kvarter med hus som har vatten och el. Andra bor i

UTPEKADE. Troiko Nikolov (t v) och Krasiv Nikolov känner sig stigmatiserade efter att romska områden pekades ut som smittohärdar.

illegalt byggda ruckel, utan vatten, som är tjuvkopplade till elnätet. I mitten av mars vidtog Bulgarien, liksom andra europeiska länder, åtgärder för att stoppa spridningen av covid-19. Lockdown proklamerades i hela landet. Politiker från högernationalistalliansen United Patriots (Förenade patrioter), som ingår i regeringskoalitionen, ansåg dock inte att det var tillräckligt. De krävde att romska områden skulle spärras av och liknade dem vid "infektionsnästen".

– Hur det kändes att höra det? Det kändes som om vi inte är människor. Vi framställs som hundar som ska sparkas ut från övriga samhället, säger 36-årige trebarnspappan *Adden Nikova*.

– Nu ser folk Fakulteta som en smittohärd för covid-19, säger 48-årige *Troiko Nikolov*.

Det fanns inga bevis för att covid-19 skulle vara mer utbredd i romska områden.

– Men självklart så pekades vi romer ut som skyldiga till spridningen, liksom till allt annat elände i Bulgarien, säger 58-åriga *Krassimiva Alexandria*.

FÖRORT. Fakulteta är en eftersatt romsk Sofiäförort med cirka 50 000 invånare. Stadsdelen var en av minst sju romska områden som spärrades av från övriga Bulgarien under corona-pandemins inledning.

Trots att inga PCR-tester hade gjorts i Fakulteta spärrades stadsdelen av den 19 mars. Först då utfördes PCR-tester. De sponsrades dock av en privatperson, inte av myndigheterna.

– Här bor 50 000 människor, men endast sju personer testades positiva, säger *Krassimiva Alexandria*.

Den 9 september publicerade European Roma Rights Centre (ERCC) en rapport om situationen för romer i Europa under corona-pandemins första månader. Den visade omfattande diskriminering och särbehandling av romer i flera europeiska länder, framförallt i Centraleuropa och på Balkan. Bulgariens cirka 750 000 romer är en utsatt och diskrimine-

rad grupp. Många lever i illegala boställningar utan infrastruktur. Arbetslösheten bland dem är hög och många lever i fattigdom. Minst sju romska områden spärrades av. På en del platser föreslog myndigheterna att områdena skulle besprutas med desinfektionsmedel från luften.

I Fakulteta sprejades gatorna med desinfektionsmedel av myndighetspersoner. In- och utgångar till området blockerades dygnet runt av poliser i två veckor. *Krassimiva Alexandria* säger att de betedde sig hotfullt och otrevligt.

– De misshandlade tre unga pojkar som försökte cykla genom avspärrningen. Jag har inte hört talas om att något liknande hände i "bulgariska" områden, säger hon.

För att besöka läkare och apotek utanför

+ AMNESTYKRITIK

Den 18 maj skrev Amnesty International till Europarådet och EU-kommissionen och uppmanade dem att ta upp en diskussion med myndigheterna i Bulgarien och Slovakien om hur romerna har behandlats under pandemin.

I en rapport den 24 juni kritiserade Amnesty diskriminering i Europa i samband med smittspridningen och tog där upp hur romer i Bulgarien hade stängts ute från det övriga samhället.

Fakulteta krävdes tillstånd från myndigheterna. Endast personer med intyg från sina arbetsgivare om att de behövdes på arbetsplatserna tilläts ta sig till sina jobb. 31-åriga tvåbarnsmamman *Nadia Dimotrova* arbetar som lokalvårdare. Hon berättar att hon och många andra romer saknar anställningskontrakt. De släpptes därför inte ut från stadsdelen.

– Jag fick ingen lön och min man miste sitt jobb. Vi klarade oss tack vare att mina föräldrar hjälpte oss ekonomiskt, säger *Nadia Dimotrova*.

Hennes svärmor jobbar på samma arbetsplats. Hon har anställningskontrakt och tilläts gå till jobbet.

– Min svärmor berättade att utanför Fakulteta var folk ute och gick. Parkerna var fulla med familjer, säger hon.

En etnisk bulgarisk man, som hjälper till med översättningen, intygar att i övriga samhället upprätthölls restriktionerna inte lika strikt. *Nadia Dimotrova* har fått sitt arbete tillbaka, men pandemin är långt ifrån över.

– Risken är stor att vi blir avspärrade igen. Då betvivlar jag att vi klarar oss ekonomiskt, säger hon.

U tpekandet av romska områden som smitthärdar citerades flitigt i bulgariska medier. TV-kanalen Alfa-TV, som ägs av det högernationalistiska partiet Ataka, sände live från Fakulteta. I inslaget

framställdes stadsdelen som en skitig plats där ingen bar mask, vilket upprörde invånarna. De menar att inslaget gav en falsk bild. Även på sociala medier spreds hat. En Facebookgrupp lade ut en bild på romer som köade utanför ett postkontor i Fakulteta. Stadsdelen beskrevs som ett infektionsnäste. Kommentarsfältet fylldes med hatiska uttalanden, bland annat om att Fakulteta borde brännas ned och att man borde göra tvålvask av invånarna.

– Vi har stämplats som boende i ett corona-område. Folk härifrån är numera helt ”körda” på arbetsmarknaden, säger *Krassimiva Alexandria*.

Nadia Dimotrova berättar att människor ryggar tillbaka på bussarna när passagerare stiger på i Fakulteta.

– Det är lätt att se att jag är romsk eftersom jag är mörk. Romer med ljusare hud och hår försöker ofta dölja att de kommer härifrån. Om jag hade haft ljusare hud skulle jag också låtsats vara etnisk bulgar, säger *Nadia Dimotrova*.

Sevda Miladinova är socialarbetare på Stiftelsen för Social Förändring och Inkludering i Fakulteta. Hon berättar att undervisningen på stadsdelens skola är undermålig och att många barn hoppar av. Efter pandemins utbrott stängdes skolan. Undervisningen gavs online. Många romska barn kunde inte delta.

– De har inte råd med datorer och andra enheter som krävs för att delta i undervisning online, säger *Sevda Miladinova*.

Svartmålningen av romer har också

UTESTÅNGDA. 58-åriga *Krassimiva Alexandria* säger att romer från Fakulteta numera är ”helt körda” på arbetsmarknaden.

STIGMATISERADE. Diskriminering av romer i Bulgarien har ökat till följd av corona-pandemin. 31-åriga *Nadia Dimotrova* säger att en del försöker dölja att de är romer.

BOJKOTTAS. Arbetslösheten har ökat i Fakulteta till följd av pandemin. Tidigare arbetade många som taxichaufförer, men numera är det vanligt att kunder vägrar att åka med romska chaufförer.

påverkat inkomsterna i området.

– Många här arbetade som taxichaufförer. En del miste sina jobb och har inte fått dem tillbaka. Dessutom: när passagerare ser att det är en romsk chaufför vill de inte kliva in i bilen, säger hon.

På människorättsorganisationen Bulgariska Helsingforskommitténs kontor i Sofia uppskattar dess ordförande, *Krassimir Kanev*, att minst 100 000 romer skars av från övriga samhället under corona-pandemins inledning.

– Det fick allvarliga konsekvenser. Områdena som spärrades av är getton som saknar samhällsservice. Allt – banker, affärer, myndigheter, kyrkor och apotek – finns utanför gettona, säger *Krassimir Kanev*.

Även han säger att arbetslösheten har skjutit i höjden bland romer. Det handlar inte enbart om svartmålningen av romer då pandemin har slagit hårt mot Bulgariens ekonomi. De flesta romer har låglönejobb eller arbetar inom den informella sektorn.

– Vid kriser är det vanligen romer som förlorar sina jobb först. Så var det även i detta fall. Dessutom miste många romer som arbetade utomlands sina jobb. De tvingades återvända hem. Det har gjort situationen ännu svårare, säger han.

Krassimir Kanev

Kollektivbestraffningar mot romer är vanligt. Enskilda romers handlingar har flera gånger resulterat i kollektiva tvångsvräkningar och husrivningar. En del fall har hamnat i Europadomstolen i Strasbourg.

Inga romer har dock ännu hört av sig till Helsingforskommittén för att få hjälp med diskriminering relaterade till pandemin. *Krassimir Kanev* menar att det beror på att romer är så vana vid att diskrimineras att de knappt reagerar på det längre:

– Vi påtalade det i medier flera gånger, men fick ingen respons från myndigheterna. Samtidigt fortsatte ledare från United

Patriots att kräva att alla romska getton skulles spärras av.

Uttalandena är glasklara fall av hatpropaganda, menar *Krassimir Kanev*:

– De pekar ut romer som en fara för övriga samhället, men myndigheterna reagerar inte. Inget händer när hatet riktar sig mot romer.

Den 13 maj publicerade två av FN:s specialrapportörer; *E. Tendayi Achiume* och *Fernand de Vareennes* ett öppet brev som uppmanade Bulgariens regering att sluta särbehandla romer i åtgärderna mot covid-19 och att stoppa hatpropagandan.

Krassimir Kanev pekar även på flera rapporter från Europarådet som belyser diskriminering mot romer.

– Vi har en hemsk regering där nationalisterna i United Patriots ingår. Om vi inte blir av med den kommer inget att hända, säger han.

Sedan den 9 juli pågår landsomfattande

demonstrationer för att regeringen ska avgå. Demonstranterna anklagar premiärministern *Bojko Borisov*, från det konservativa populistpartiet GERB, för korruption och för att ge fördelar till landets oligarker. Enligt Transparency International är Bulgarien EU:s mest korrupta land. *Krassimir Kanev* menar att protesterna gör viss skillnad.

– De belyser flera samhällsproblem, men givetvis inte romernas situation. Regeringen vägrar att avgå och kommer troligen inte att göra det heller, men nu diskuteras många problem öppet, till exempel korruption, säger han.

På sikt skulle det kunna leda till att även romernas situation hamnar på agendan. Å andra sidan var det lokala myndigheter som stängde romska områden. Det var inget regeringsdecret.

– Men myndigheterna fick hjälp av regeringen. Polisen är en statlig myndighet och den upprätthöll karantäner och avspärrningar, säger *Krassimir Kanev*. ■■■

FORTSATT PROTESTER. Demonstrationerna, som har pågått sedan 9 juli, kräver att regeringen avgår. Här har man samlats utanför parlamentet i Sofia.

+ COVID-19

I Bulgarien hade 2 530 personer dött av covid-19 den 19 november. Antalet nya fall av covid-19 har ökat kraftigt under oktober och november.

Så drabbas barnen av pandemin

ARGENTINA

HUVUDSTAD:
Buenos Aires.

POLITIK:

Militärdiktatur 1976-1983. Efter nederlaget mot Storbritannien i kriget om Falklandsöarna (Malvinas) 1982 inleddes en demokratisering. 2015-2019 styrdes landet av högerpresidenten Mauricio Macri men han förlorade 2019 valet och peronisten Alberto Fernández tog över presidentposten.

YTA:

2 780 400 km²
(Sverige:
449 964 km²).

BEFOLKNING:
45 miljoner.

Många länder offerar barnen i sina försök att hejda pandemin. I Argentinas huvudstad Buenos Aires, tog det två månader av lockdown innan barnen fick gå ut i en timme – en dag i veckan. Mer än ett halvår senare är skolor och förskolor fortfarande stängda.

TEXT OCH FOTO: KINGA SANDÉN

Den argentinske barnläkaren *Jorge Cabana* skrattar, glädjöst och länge, när han får frågan om barns rättigheter har respekterats i ett av de länder som haft hårdast och längst lockdown.

– Barn har rätt till lek, kontakt med andra barn, utbildning, och framför allt att få komma till tals i frågor som rör dem. FN:s barnkonvention är införlivad i konstitutionen, ändå har den inte respekterats, säger han. Barnen har varit helt bortglömda. Inte bara bortglömda, utan falskt utpekade som smittspridare. Effekterna ser vi barnläkare varje dag. De långsiktiga effekterna börjar vi skönja.

Sexåriga *Franka Binkle* minns hur det var i början, när hon inte fick gå utanför lägenheten:

– Jag hade så tråkigt, så tråkigt att det enda jag kunde tänka på var mina egna hjärtslag, berättar hon allvarligt.

Hennes föräldrar minns mer: hur Franka

bröt ihop om de inte kläddes av sig och duschade direkt när de kom in från affären. Hur hon och systern *Sarah*, 8 år, började sova dåligt och inte kunde fokusera på sina lekar.

Det enda som lugnade Sarah var att kicka boll mot väggen på den minimala gården, mellan cyklarna och utemöblerna. Grannarna gormade åt henne att sluta störa. Ibland råkade hon höra nyheterna om sjukdom och död.

– På tv sade de ”skydda dig så skyddar du oss alla”. Om jag inte hade gått ut på ett år, hade jag kunnat rädda alla från viruset då? Jag tycker det ansvaret är för stort för mig, säger Sarah Binkle.

Laura Binkle

I den trånga trerummaren flyttade de tre barnen och mamma *Laura* runt mellan köket, vardagsrummet och barnens rum. I sovrummet låg pappa *Markus* som länge

SÅ HÅLLER SKOLOR ÖPPET I VÄRLDEN

- Stängt
- Helt öppet
- Delvis öppet
- Skolavbrott

blivit allt sjukare och hostade så rutorna skullrade. I mars, samtidigt som pandemin, kom hans diagnos: lymfkörtelcancer som påverkade lungorna.

– När han började få cellgifter var jag tvungen att få ut barnen, jag kunde inte låta dem se honom så dålig, minns *Laura Sayavedra*. Varje gång jag var på väg för att lämna dem hos vänner ropade folk efter oss på gatan. De kallade mig idiot som utsatte barnen för viruset. Men vi prioriterade deras känslomässiga hälsa, och vi kunde inte offra dem för Markus.

Laura märkte att de började må bättre när de fick vara ute och röra på sig. De började ta promenader på kvällarna när nästan ingen var ute.

Markus Binkle

Markus Binkle säger: – Min läkare hade mördat mig om hon hade vetat att vi tog ut barnen. Hon sade att jag som riskperson helst

BOLLKOLL. Sarah Binkle, 8 år, kickar boll på gården.

SÅ MÅNGA DRABBAS

Mer än 90 procent av världens elever, 1,6 miljarder barn i 192 länder, har mist skolgång på grund av pandemin, enligt Unicef.

Minst 24 miljoner väntas aldrig återvända. De mest marginaliserade och resurssvaga, framför allt flickor, drabbas hårdast.

FÖRBJUDEN LEK. Två barn klättrar in på en avspärrad lekplats.

▶ skulle isolera mig från dem. Men jag kunde ju inte vara borta från dem när jag kunde dö när som helst oavsett. Och vi kunde inte hålla dem instängda med all press de levde under.

När Markus blev bättre började han ta döttrarna till parken. Flera familjer började dyka upp. Barnen klättrade in till de avspärrade gungorna. Ibland blev de bortjagade av poliser.

Markus är snart färdig läkare, hade läst på och visste att risken för smitta är låg utomhus. Men för de flesta argentinare var det svårt att skilja på rimliga råd och skräckpropaganda. Regeringens strategi var skrämelse: ”Stanna hemma, viruset finns på gatorna”.

Utegångsförbudet som utlysts som en

”karantän” på två veckor förlängdes lite i taget. Medierna intervjuade de experter som skrek högst. Frukt skulle tvättas med klorinvatten. Om barn måste flyttas skulle det vara i bil med munskydd. Deras skor skulle inte nudda marken.

På gatorna syntes vuxna fly isoleringen genom att släpa runt utmattade hundar eller handlingskassar med slokande selleri. Barn släpptes inte ens in i matbutikerna förrän i maj när regeringen gjorde klart att de fick följa med en förälder ”om det var absolut nödvändigt”.

Det var första gången sedan skolorna stängdes som barn ens nämndes. Barn med växelvis boende fick nu, efter två månader, flyttas till sin andra förälder. De fick rätt att

ÅNGEST. ”Jag kände att mitt liv var slut. Jag grät jämt och fick ångestattacker”, säger Ian Binkle.

gå ut en timme på lördagar eller söndagar, beroende på personnummer. De fick inte leka på lekplatserna, springa eller umgås med andra barn. Uniformerade vakter höll koll i parkerna.

Barn över 15 år hade fortfarande inga giltiga skäl att vistas ute.

– Jag kände att mitt liv var slut, säger Ian, 16 år, bror till Sarah och Franka. Jag grät jämt och fick ångestattacker. Men så fort jag började gå ut och träffa mina vänner började jag må bättre.

Ibland är Ian rädd att smitta sin pappa:

– Men jag vet ju att han också träffar folk. Och han är starkare nu. Hade han bett mig stanna hemma för hans skull så hade jag gjort det.

Ians bästa vän får fortfarande inte gå ut. En annan vän stjal lugnande tabletter av föräldrarna. En tredje har börjat sälja sexbilder på nätet. En fjärde har inte varit i kontakt med skolan sedan i mars.

De har onlinelektioner då och då, men det är svårt att fokusera hemma. Läxorna försöker Ian göra när systrarna är ute.

Han har inte haft något enskilt samtal

FÖRBJUDEN MÅLTID. Familjen Binkle Sayavedra äter takeaway-middag på en grasmatta med vänner, i strid med utgångsförbudet.

med sin lärare. Ingen har frågat hur han mår. System Sarah var borta från skolarbetet i flera månader. Hennes lärare hörde aldrig av sig.

Tusentals barn har inte haft någon chans att följa skolan eftersom de saknar tillgång till nätet. Den officiella siffran, bara i Buenos Aires, är 7 000 elever. En grov underskattning, enligt Gonzalo Martinez som är engelsklärare i klass 3-6 i två fattigare stadsdelar:

– En del av mina elever är online varannan, var tredje vecka. De är tre syskon på en mobil, eller en hel familj på en dator. De är i praktiken inte uppkopplade.

För att fler skulle kunna följa lektionerna slutade han hålla dem online och började göra videos och lägga upp på youtube, så att de kunde ses när som helst.

– Men videorna åt upp deras kontantkort, så nu skickar jag läxorna även i text på whatsapp och de kan svara direkt i text. Kollegor till mig har printat uppgifter och brutit utgångsförbudet för att lämna dem hemma hos eleverna. Vi gör så gott vi kan,

OROAD. Gonzalo Martinez påpekar att alla inte har tillgång till internet.

FOTO: PRIVAT

”Vi måste lyssna på barnen, på varje barn, för att få veta vad de har förlorat och vad de behöver ta igen.”

Jorge Cabana, barnläkare

och vi har inte mycket hjälp uppifrån, säger *Gonzalo Martinez*.

Han uppskattar att hälften av eleverna hänger med. Fyra av tio dyker upp ibland. En av tio är försvunna.

Klyftorna mellan elever med och utan resurser hemifrån har vuxit. Få av föräldrarna till Gonzalos elever kan engelska. Några kan knappt skriva sitt namn.

– Det är klart att ett barn som har egen dator, wifi och utbildade föräldrar har helt andra möjligheter än en som missar allt arbete som hen förr fick gjort i skolan. En del kommer behöva skolas in på nytt.

Fredagen den 6 november meddelade presidenten att utgångsförbudet skulle hävas och skolorna öppna gradvis med start måndagen därpå. Tio dagar senare hade varken lärare eller föräldrar fått veta mer än så.

Stängda skolor slår hårdast mot barn med minst resurser globalt. Fattiga familjer med minskade inkomster sätter sina barn i arbete. Främst flickor löper större risk att utsättas för övergrepp och våld i hemmet, giftas bort och bli gravida. Allt det minskar i sin tur chansen att barnen återvänder till skolan, enligt Rädda Barnen och Unicef, FN:barnfond. 370 miljoner barn har gått hungriga som följd av uteblivna skolmåltider, enligt FN:s World Food Programme.

FN har uppmanat världens länder att öppna skolorna för att avvärja en katastrof för en hel generation. ”För de mest marginaliserade kan missad skolgång – om än bara för några veckor – leda till negativa effekter som varar hela livet”, sade Unicef-

chefen *Henrietta Fore* i september.

Barnens hälsa drabbas också direkt av pandemin. Rädda Barnen varnade i en rapport den 10 september för ökad barnadödlighet på grund av sämre tillgång till hälsokontroller och säker, näringsrik mat. De argentinska barnläkarna har sett vaccinationerna gå ner och kroniskt sjuka barn gå miste om vård på grund av allt fokus på covid-19.

– De söker vård för allvarliga komplikationer som de borde ha kommit med mycket tidigare. Och om vaccinationerna inte ökar snabbt får vi snart se en ökning av sjukdomar, säger *Jorge Cabana*, som är ordförande i barnläkarförbundets utskott för barnets rättigheter.

– Vi barnläkare möter i stort sett dagligen barn som är nedstämda och har ångest, och vi ser fler självmordsförsök, säger han.

Barnläkarna har inte lyckats nå fram till politikerna. Många har gett föräldrar råd att trotsa utgångsförbudet, ta ut barnen, se till att de träffar något annat barn. Men i det offentliga har de knappt märkts.

– Det är svårt att gå in och nyansera en debatt som är ”hälsa eller död”. Pandemin har fått oss som samhälle att prioritera biologisk, fysisk hälsa. Men hälsa är inte bara att inte få covid-19. Det är också utveckling, social integration, och mycket mer, säger *Jorge Cabana*.

Många föräldrar tyckte att barnen vände sig snabbt vid att vara instängda. *Laura Sayavedra* blir arg när hon tänker på det.

– Barn kan vänja sig vid vad som helst, att vara fastbundna också. Men nu när de börjar komma ut märks det att de har stannat i utvecklingen jämfört med sina kamrater, säger hon.

Hon berättar om vänner till döttrarna som börjat stamma eller slutat springa och klättra. Som håller sig bland de vuxna i parken, för de har glömt hur man leker med andra barn.

Enligt barnläkaren *Jorge Cabana* är det motståndskraften hos varje barn och familj som avgör hur bestående skadorna blir:

– Vi måste lyssna på barnen, på varje barn, för att få veta vad de har förlorat och vad de behöver ta igen. ■■■

FÖRSVUNNA

Joys Estefani Qqueccaño Huamani. Marleny Estrada Bolivar. Två av de kvinnor som har försvunnit i ett Peru där våldet mot kvinnor har ökat under pandemin. Vi berättar om familjernas jakt på sanningen.

TEXT: LISE JOSEFSEN HERMANN FOTO: FLORENCE GOUPIL

JOYS ESTEFANI QQUECCAÑO HUAMANI

Det sägs att sanningen kommer från barn och fulla människor. Sexåriga quechua-flickan **Chaska Ccana** berättar fragment som ger en idé om det förfärliga som kan ha drabbat hennes mamma, **Joys Estefani Qqueccaño Huamani, 24**.

Joys Estefani sågs sista gången på kvällen den 9 oktober. Enligt Chaska tog hennes farbror med sig modern till sitt hem. Huset ligger i byn Pampa Ansa, cirka tre timmars bilresa från Cusco, en turiststad i södra Peru.

På det sista fotot som finns på Joys Estefani är hennes ansikte sönderslaget och hon har bandage på huvudet efter ett våldsamt överfall den 28 september. Det var ex-maken, som också är far till deras två barn, som misshandlade Joys Estefani. Hon polisanmälde ex-maken, **Arturo Ccana Condori, 32**, som anhölls men släpptes fri kort därefter. Paret hade nyligen separerat men bodde fortfarande under samma tak. Joys Estefanis familj är övertygad om att Arturo spelar en viktig roll i den unga kvinnans försvinnande.

MARLENY ESTRADA BOLIVAR

Från det sydliga Peru åker vi till huvudstaden Lima. Cinthia Estrada Bolivar, 31, tänker tillbaka på dagarna i juli i år. Familjen hade fått ett telefonmeddelande att hennes syster **Marleny Estrada Bolivar** inte hade kommit till den soppköksaktivitet, "Olla Común", som hon ledde i kvarteret.

Den 16 juli åker familjen till Marlenys hem för att leta efter henne. Marlenys ex-make och far till deras två barn tar emot familjen.

- Han svarade bara lätt att hon hade åkt bort och inte skulle komma tillbaka, berättar Cinthia. Han var alldeles för lugn i förhållande till att modern till hans barn var försvunnen.

Cinthia berättar också att mannen höll på med en storstädning av huset. Marleny hade tidigare anmält mannen för våld mot henne och deras son. Hon bodde med ex-maken och deras två barn i kvarteret San Juan de Lurigancho, ett fattigt bostadsområde i utkanten av Lima som anses vara ett av de farligaste områdena i huvudstaden.

Dagen efter anmäler familjen Marleny som försvunnen.

PERU

HUVUDSTAD:
Lima.

POLITIK:
Självständighetskrig mot Spanien 1811-1826. Den 26 januari 2020 hölls nyval till parlamentet. Resultatet blev det mest splittrade i landets historia och inget parti fick över elva procent. Många partier är idag uppbyggda kring en person, inte enligt ideologier. Martin Vizcarra vann presidentvalet 2018 och har lovat bekämpa korruption. Den 9 november avsatte kongressen presidenten.

YTA:
1 285 216 km²
(Sverige: 449 964 km²).
BEFOLKNING:
33 miljoner.

Coronaviruset har i många länder i Latinamerika medfört en sträng lockdown. Enligt experter har detta förvärrat situationen för barn och kvinnor som lever i våldsamma hem. Genom nedstängningen av samhället har många kvinnor tvingats leva instängda i månader i sina hem med en våldsam man.

Marleny Estrada Bolivar och Joys Estefani Qqueccaño Huamani är långt ifrån de enda kvinnor som har försvunnit. I Peru anmäldes totalt 14 912 personer som försvunna under perioden 1 januari - 1 november 2020. Enligt polisen i Peru var hälften minderåriga och 64 procent av anmälda försvunna var kvinnor.

Speciellt bekymmersamt är det höga talet för försvunna minderåriga flickor.

- Minderåriga som flyr är ett tecken på att samhället har misslyckats, säger **Eliana Revollar Añaños**, representant för kvinnors rättigheter hos Ombudsmannainstitutionen i Peru.

Och siffrorna för våld mot kvinnor talar för sig själva. Under mars-juli då Peru var i lockdown registrerade Kvinnoministeriet 11 000 fall av våld mot kvinnor. Nästan 30 procent av offren var minderåriga.

Under lockdown har antalet försvinnanden ökat.

- Vår hypotes är att merparten av de

minderåriga har flytt på grund av fysiskt eller psykiskt våld eller sexuella övergrepp, förklarar **Eliana Revollar Añaños**. Men vi vet inte orsaken. Och vi vet inte hur många som hittas och i vilket tillstånd de befinner sig. Vi vet inte hur många som fortfarande är saknade. Bristen på data är ett stort problem.

Katherine Soto Torres från gruppen Försvunna kvinnor PERU (Mujeres Desaparecidas PERÚ), berättar att flera av de regioner där försvinnanden anmäls präglas av utvinningsindustri som olovlig gruvdrift och är ökända för människohandel. Cusco är inget undantag.

- Rapporterna om försvunna flickor och kvinnor i Cusco är alarmerande med 800 anmälningar från 1 januari till 1 november. Det gör Cusco till den region i Peru som har näst flest fall. Om inte dessa anmälningar behandlas effektivt så kan vi inte förebygga och kan inte heller räkna med att hitta kvinnorna i livet, säger Katherine Soto Torres.

Joys Estefani Qqueccaño Huamani blev bortgift med Arturo när hon var 15 år. Att besöka det hus där Joys, Arturo och deras två döttrar bodde är som att gå in i en scen i en skräckfilm. Fast det är

BROTTSPLATS. Yoni Palomino framför huset där hennes brorsdotter Joys Estefani försvann.

alltför verkligt. Det är leksaker, krossat glas, sopor och kläder. Under besöket kommer medlemmar i Arturos familj hela tiden förbi. Deras hus är bara 28 meter bort. Då vi närmar oss Joys Estefanis hus hör vi ett ljud som om det var någon inne i det övergivna huset. Är det manne Joys Estefani? Arturo? Svaret uteblir och vi blir rädda.

Vi går in i det övergivna huset och ser med egna ögon röda fläckar vid de sönderslagna fönstren. På väggen syns resterna av

FAMILJ. Joys Estefani Qqueccaño Huamani familj har samlats för att leta efter henne.

ett rött avtryck av en hand. Vad är det som har hänt? Många frågor, få svar.

- Vi kräver rättvisa, säger Nilo Qqueccaño, Joys Estefanis farbror. Det är inte rättvist att det här drabbar en fattig bondkvinna med två döttrar. Det kan inte vara riktigt att kvinnor blir misshandlade i det tjugoförsta århundradet.

Utanför huset finns flera platser där jorden nyligen har grävts upp. Joys Estefanis far, René Qqueccaño, 44, är rädd för sin

QUECHUA

Quechuafolket lever i Anderna i Sydamerika och består av olika etniska grupper som binds samman av det gemensamma språket quechua. I Peru beräknas omkring 14 procent av befolkningen tala quechua.

FATTIGDOM. Stadsdelen San Juan de Lurigancho är en fattig del av Lima.

dotters exman och dennes familj som han fruktar är medskyldig till ett brott.

– Jag är rädd för att den familjen kan se till att jag försvinner, säger fadern.

Aktivisterna *Katherine Soto Torres* tycker att det är viktigt att se det mänskliga i problematiken kring försvinnanden:

– Myndigheterna bör ge ett svar till familjerna. Det är som om deras dotter eller syster aldrig har existerat. Försvunna kvinnor är inte bara en siffra, det handlar om människor.

Hon pekar på att familjerna inte har förtroende för myndigheterna:

– Familjerna får ofta skulden för försvinnanden. Eller så förklaras det bara med svartsjuka och att kvinnan nog också hade skuld i om det har hänt henne något.

Enligt Ombudsmannainstitutionen i Peru har 114 mord på kvinnor registrerats under årets tio första månader. I fall med försvunna personer är det viktigt att polisen agerar snabbt. Tiden kan göra skillnad för om personerna återfinns i livet.

– Vi hade 28 kvinnor där det började med att de anmäldes saknade, säger *Eliana Revollar Añaños* på Ombudsmannainsti-

SANNINGEN. Cinthia Estrada Bolivar med sin dotter dagen efter att hennes försvunna syster, Marleny Estrada Bolivar, har hittats mördad.

tutionen. Om man hade letat efter dem snabbt hade deras liv sannolikt kunnat räddas. Men dessa 28 kvinnor hittades döda. Många av mordena på kvinnor sker i det egna hemmet.

rikesministeriet är högsta ansvariga myndighet när det gäller försvinnanden. *Elsa Huallpacusi Hilario*, rådgivare på inrikesministeriet, ansvarar för området med försvunna personer:

– Vi har några smärtsamma fall som har visat oss att vårt system för försvinnanden måste implementeras.

Hon säger att alla fall har behandlats enligt de krav som finns.

– Men ofta saknar vi samarbete från allmänheten. De anmäler att en familjemedlem är försvunnen och så letar de själva efter vederbörande. Personen återfinns men de anmäler det inte till oss. Om de kommer ihåg att berätta att en person har återvänt så skulle det vara till stor hjälp, säger *Elsa Huallpacusi Hilario*.

I oktober presenterade Perus president *Martín Vizcarra* ett nytt nationellt system för eftersökning och en del av systemet är ett nationellt register för försvunna personer.

Tillbaka till Marlenys familj i Lima. De berättar om brist på aktivitet från myndigheterna.

– Vi hade tilltro till myndigheterna, berättar systern *Cinthia Estrada Bolivar*. Men de har inte gjort något för att leta efter henne. Vi fick hela tiden höra att vi skulle hålla oss borta från Marlenys bostad. Det visade sig vara ett stort misstag.

Marlenys ex-man reste i augusti iväg med parets två små barn. Den 3 september kommer polisen och Marlenys familj till Marlenys hus i Lima. Systemen Cinthia har flera gånger drömt om att Marlenys finns i huset men är död. Medan polisen med hund

letar i ett av rummen är Cinthia övertygad om att systemen finns under golvet.

– Jag kunde se att rummet såg annorlunda ut, det var något med golvet, berättar *Cinthia Estrada Bolivar*.

Tillsammans med fadern börjar de gräva. Spaden gick lätt genom jorden men de hittade ingenting. Polisen ansåg sig klara med undersökningen och ville komma iväg.

– Min intuition sade mig att Marleny var därnere och vi fortsatte gräva, säger *Cinthia Estrada Bolivar*. Så kom en fruktansvärd lukt från hålet vi hade grävt.

Polisen ber familjen att gå bort. De hittar Marlenys kropp en och en halv meter ner i jorden, begravd under sitt eget rum.

– Jag vill ha rättvisa efter min systers död, säger *Cinthia Estrada Bolivar*. I oktober hittade polisen ex-maken *Segundo Apaza Polloqueri* och de två barnen. Nu är han misstänkt för mord på Marleny.

Cusco är *Joys Estefanis* familj road.

– Min brorsdotter är inget djur. Hur kan hon bara försvinna?, säger fastern *Nalda Qqueccaño*.

Quechua-flickan *Chaska* berättar att efter att modern försvann så följde hon och hennes syster med sin farbror till huset där *Chaska* fick torka bort blod från väggarna. Det är inte känt var den huvudmisstänkte *Arturo* befinner sig.

Familjens värsta farhågor visade sig stämma. Den 6 november tog byn, inte polisen, saken i egna händer och fann *Joys Estefanis* kropp. Hon låg nedgrävd vid *Arturos* familjs hus, 28 meter från det ställe där den unga kvinnan hade bott med sin ex-man och de två döttrarna.

Joys Estefanis familj fick svar. Men hundratals peruanska familjer väntar fortfarande på nyheter om sina försvunna familjemedlemmar. ■■■

+ COVID-19

I Peru hade 35 317 personer avlidit i covid-19 den 19 november.

Ökningstakten av nya fall har avtagit under hösten men landet tillhör de som haft flest döda i förhållande till befolkningsmängden.

ÖVERSÄTTNING:
ULF B ANDERSSON

LIKA MÅNGA VÅRDANSTÄLLDA DÖR SOM UNDER FÖRSTA VÄRLDSKRIGET

TIDNINGEN Vårdfokus rapporterade den 12 november att den internationella sjuksköterskeorganisationen ICN uppskattar att omkring 1 500 sjuksköterskor i 44 länder hittills har dött till följd av covid-19. ICN beräknade redan i juni att någonstans mellan 230 000 och 450 000 sjukvårdanställda hade drabbats av viruset. Utslaget över hela världen beräknar ICN att pandemin kan ha lett till att 20 000–30 000 anställda inom sjukvården har dött.

– Att lika många sjuksköterskor har dött under denna pandemi som under första världskriget är chockerande, säger **Howard Sutton**, chef för ICN. Det är en skandal att det inte görs en standardiserad och systematisk insamling av uppgifter om smittade och döda sjukvårdsarbetare.

Under hösten har vårdpersonal i bland annat Spanien och Frankrike gått ut i strejker för att kräva bättre villkor. ■■■

FOTO: BADRU KATUMBA/AFP/TT

I DOMSTOL. Bobi Wine (med knuten näve) förs till en domstol i Inganga i Uganda den 19 november.

Omstridda val i Afrika

MEDAN VÄRLDENS uppmärksamhet under hösten har varit riktad mot presidentvalet i USA har det också hållits val i en rad afrikanska länder. I flera länder har det varit dramatiskt och våldsamt kring valet.

I Uganda har valrörelsen inför det president- och parlamentsval som är planerat att hållas den 14 januari börjat på ett illavarslande sätt. Oppositionspolitikern och artisten **Bobi Wine**, som egentligen heter **Robert Kyagulanyi** (se Amnesty Press nummer 2/2020) greps den 18 november. Han anklagades för brott mot Ugandas coronabestämmelser efter att ha organiserat politiska möten i östra Uganda. Den 20 november frigavs Bobi Wine mot borgen men ska ställas inför rätta 18 december.

Efter gripandet utbröt oroligheter och det beräknas att minst 37 personer dödades, de flesta av dem sedan säkerhetsstyrkor öppnat eld. Hundratals personer greps och armén skickades ut i huvudstaden Kampala.

Human Rights Watch, HRW, anklagade myndigheterna för

att använda covid-19 som en förevändning för att slå ner på oppositionen inför valet.

– När regeringspartiet NRM håller stora möten är det ingen som grips, sade **Oryem Nyeko** från HRW till Voice of America.

Den 76-årige presidenten **Yoweri Museveni** har styrt Uganda sedan 1986. Han anklagar Bobi Wine för att uppmuntra ungdomar till kravaller och anser att Wines anhängare är ”en vilseledd grupp som tjänar utländska intressen för att destabilisera” Uganda.

I Tanzania hävdade den sittande presidenten **John Magufuli** att han vunnit valet den 28 oktober med 84 procent medan oppositionen uppmunade till protester. Amnesty varnade i en rapport den 12 oktober för att John Magufuli skapat nya lagar för att ”på ett effektivt sätt kunna förhindra yttrandefriheten och mötesfriheten inför valet”.

Den 20 november anklagade Amnesty myndigheterna för tortyr, påtvingade försvinnanden och godtyckliga gripanden efter valet och krävde en opartisk undersök-

ning om de 22 personer som ska ha dödats när säkerhetsstyrkor öppnat eld. ”Det är inget brott att ifrågasätta ett valresultat”, påpekade Amnesty.

Den 31 oktober hölls presidentval i Elfenbenskusten och **Alassane Ouattara** omvaldes till president med 94 procent. Oppositionen bojkottade valet och minst 85 personer har dödats vid oroligheter före och efter valet. Den 16 november krävde Amnesty att myndigheternas oförmåga att stoppa våldet utreds. Den 11 november träffade **Henri Konan Bédié**, ledare för opposition, Ouattara. Det sågs som en möjlighet att stoppa våldet.

I Guinea utropades **Alpha Condé** till president för tredje gången efter valet 18 oktober. Våldsamma protester har förekommit i flera månader och första veckan efter valet beräknas minst 30 personer ha dödats vid protester mot Condé. ■■■

ULF B ANDERSSON

JOURNALISTER ANGRIPS

TYSKLAND. Reportrar utan gränser kräver ett stopp för attackerna mot mediearbetare när de bevakar demonstrationerna mot coronarestriktionerna i Tyskland.

– Om nynazisterna och huliganerna får som de vill kommer det nya normala i coronavirusets tid handla om trakasserier, hot och attacker mot journalister, varnade **Christian Mihr**, chef för Reportrar utan gränser i Tyskland, den 16 november.

Stora demonstrationer har under hösten hållits i tyska städer mot ”corona-diktaturen” och myndigheternas restriktioner.

Enligt Christian Mihr förekom inte mindre än 43 angrepp där syftet var att förhindra journalisters arbete vid en demonstration i Leipzig den 7 november. Det handlar om slag mot huvudet, knuffar, dödshot eller att journalister jagas bort. Polisen anklagas för att vara passiv och inte skydda journalisterna. ■■■

”Låt er inte luras”

Lynn Maalouf, tillförordnad regionchef för Amnesty i Mellanöstern och Nordafrika, uppmanade deltagarna i toppmötet för G-20 som hölls i Saudiarabien 21–22 november, att inte spela med i myndigheternas vackra fasad om kvinnors rättigheter. Deltagarna måste kräva frigivning av de modiga aktivister vars genuina engagemang för kvinnors rättigheter har fört dem till fängelse, ansåg Maalouf.

”ÄLDRE ÖVERGAVS”

BELGIEN. I en rapport publicerad den 16 november anklagade Amnesty myndigheterna i Belgien för att ha ”övergett” dem som lever på äldreboenden under pandemin. Enligt Amnesty har drygt 61 procent av dödsfallen mellan mars och oktober i covid-19 inträffat på äldreboenden, en ”förbluffande” hög siffra. Amnesty anser att bristerna i myndigheternas agerande innebär en kränkning av mänskliga rättigheter. I rapporten pekas på dålig finansiering, bristande tillgång på sjukhusvård trots att platser fanns, avsaknad av skyddsutrustning och att anställda systematiskt började testas först i augusti.

– Resultatet av vår utredning visar att äldreboenden och deras

FOTO: MIGUEL DISCART/WIKIMEDIA

Ambulanspersonal i Belgien hämtar en coronapatient.

invånare övergavs av myndigheterna tills denna tragedi uppmärksammades offentligt, sade **Philipp Hensmans**, chef för Amnesty i Belgien, till nyhetsbyrån AP.

Belgien tillhör de hårdast drabbade länderna i världen per capita och över 15 000 personer har dött. Efter snabbt ökande smittspridning under hösten infördes den 2 november en ny lockdown som har minskat spridningen. ■■■

ALES BIALIATSKI OM BELARUS:

”Så här illa har det inte varit sedan Stalintiden”

BELARUS

HUVUDSTAD:
Minsk.

POLITIK: 25 mars 1918 utropades en folkrepublik i Belarus.

Strider fortsatte mellan polska, litauiska, tyska och ryska arméer. Västra delen av Belarus hamnade under Polen medan resterande del blev en sovjetrepublik som 1922 deltog i bildandet av Sovjetunionen. Den vitryska sovjetrepubliken var 1945 en av de 51 stater som bildade FN. Vid Sovjets upplösning 1991 blev landet självständigt igen. 1994 vann Aleksandr Lukasjenko valet och har styrt sedan dess.

YTA:
207 595 km²
(Sverige:
449 964 km²).

BEFOLKNING:
9,4 miljoner.

Under hela sitt vuxna liv har Right Livelihood-pristagaren Ales Bialiatski stått upp för de mänskliga rättigheterna i Belarus. För Amnesty Press berättar han om såväl krisläget i landet som drivkraften bakom sitt engagemang.

TEXT: VERA HÄGGBLOM FOTO: HRC VIASNA

” Jag vill sända ut en nödsignal, för hos oss pågår en humanitär och rättslig katastrof. Repressionen mot aktivister och demonstranter är massiv. Vi befinner oss vid en kritisk punkt och det belarusiska folket behöver internationellt stöd och solidaritet i den här situationen, säger Ales Bialiatski.

Sedan presidentvalet den 9 augusti då Aleksandr Lukasjenko – som styrt Belarus sedan 1994 – utropade sig själv till segrare med ett påstått stöd från omkring 80 procent av väljarna, har demonstranter varje söndag gått ut på gatorna i protest mot valfusket. Svaret från Lukasjenkos säkerhetsstyrkor har varit skoningslöst – tusentals demonstranter har gripits, och vittnesmålen om våld, tortyr och misshandel har duggat tätt.

Under sina decennier som aktiv människorättsförsvarare i landet som brukar kallas ”Europas sista diktatur” har Ales Bialiatski sett mycket. Men för att beskriva situationen idag söker han sig till referenser längre bak i tiden:

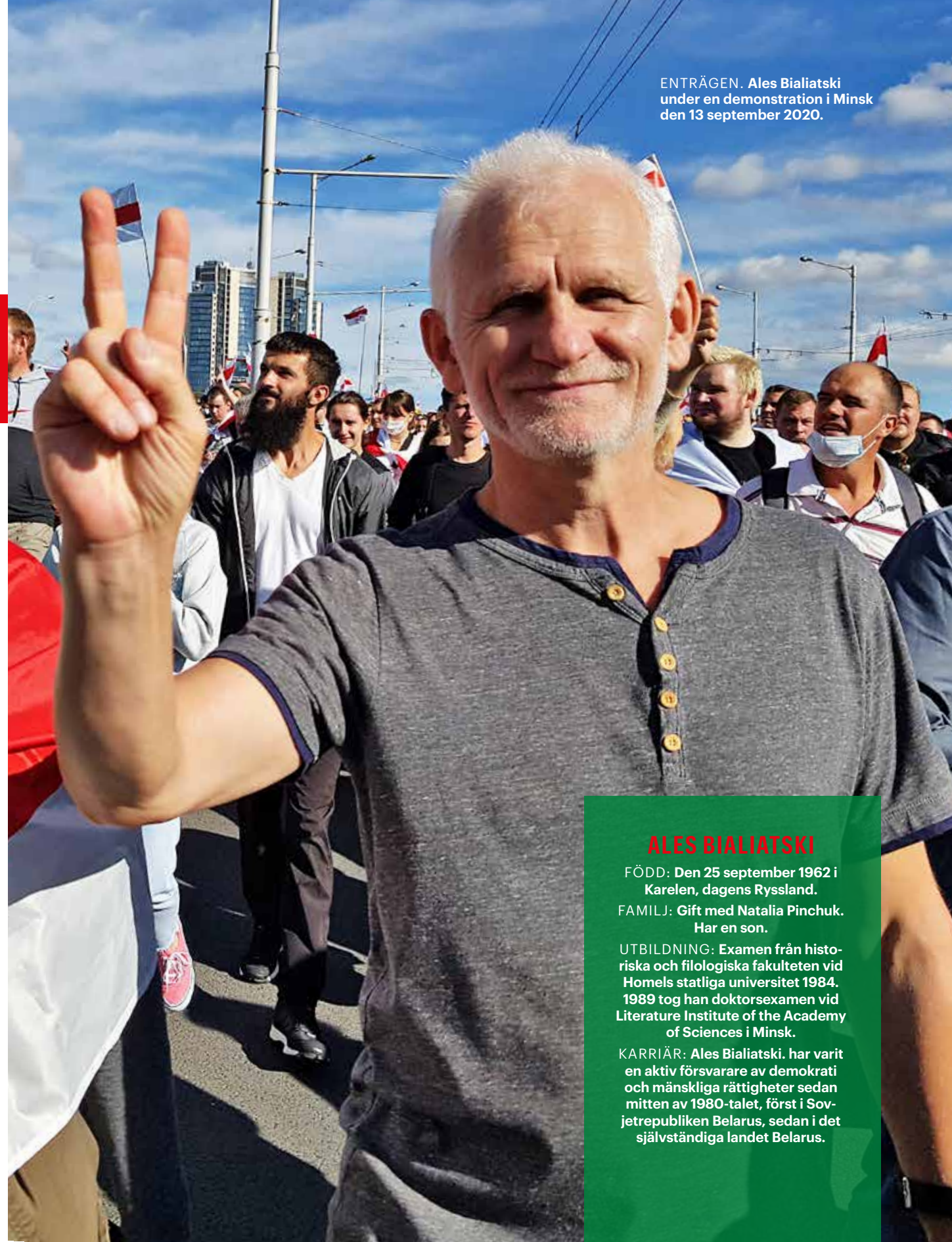
– Så här illa har det inte varit sedan Stalintiden. Regimen håller sig uppe med

hjälp av förtryck, batonger och vapen. Och det är helt ogrundat för protesterna är helt fredliga.

I en rapport från Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) den 5 november konstateras att människorättskränkningarna varit ”massiva, systematiska och bevisade utom allt tvivel” och att det är ”särskilt oroande att de väldokumenterade fallen av tortyr och misshandel under säkerhetsstyrkornas tillslag mot politiskt olikvänligt ännu inte lett till att någon hållits ansvarig”. I rapporten uppmanas också till nyval.

Det är inte första gången belarusierna protesterar mot valfusk: såväl 2006 som 2010 hölls stora demonstrationer mot Lukasjenko. Ales Bialiatski ser dock flera anledningar till att demonstrationerna blivit så pass omfattande och långvariga den här gången. En faktor menar han är den pågående coronapandemin, vilken gjorde att människor som i vanliga fall jobbar utomlands var hemma under valet, samtidigt som folk inte kunde åka iväg på semester.

ENTRÄGEN. Ales Bialiatski under en demonstration i Minsk den 13 september 2020.

ALES BIALIATSKI

FÖDD: Den 25 september 1962 i Karelén, dagens Ryssland.

FAMILJ: Gift med Natalia Pinchuk. Har en son.

UTBILDNING: Examen från historiska och filologiska fakulteten vid Homels statliga universitet 1984. 1989 tog han doktorsexamen vid Literature Institute of the Academy of Sciences i Minsk.

KARRIÄR: Ales Bialiatski har varit en aktiv försvarare av demokrati och mänskliga rättigheter sedan mitten av 1980-talet, först i Sovjetrepubliken Belarus, sedan i det självständiga landet Belarus.

ÖVER 1 000 GRIPNA

Två dagar efter intervjun kommer rapporter om över 1 000 gripanden på en enda dag. Marie Struthers, Amnesty Internationals chef för östra Europa och Centralasien, konstaterar att "människorättskrisen i Belarus tagits till en ny nivå".

FLAGGORNA

När president *Lukasjenkos* anhängare samlas använder de en röd-grön flagga som är landets officiella flagga. Oppositionen använder en röd-vit flagga som introducerades i den kortlivade folkrepubliken 1918 och som återkom 1991 vid Sovjets upplösning. Lukasjenko genomförde 1995 en folkomröstning där en modifierad flaggvariant från Sovjettiden vann och används idag.

➤ - I vanliga fall är Minsk en tom stad på sommaren, men det här året blev det annorlunda, säger Ales Bialiatski, som dagen för den digitala intervjun är förkyld och håller sig i hemmet.

En annan orsak till de stora protesterna är enligt Bialiatski bristen på ekonomisk utveckling i landet det senaste decenniet, vilket även har fått många ur den äldre generationen – som traditionellt har stöttat Lukasjenko – att vända sig från honom:

- Och bland ungdomarna har han i princip inget stöd alls. Dessutom har sociala medier använts väldigt mycket, samtidigt som belarusiska journalister som bor utomlands kan sända in. Så alternativ information till de statliga medierna har funnits.

Ales Bialiatski delar Right Livelihood-priset med Vjasna (Vjasna betyder vår på belarusiska), den Minskbaseade organisation han grundade 1996. Under protesterna har man bland annat dokumenterat människorättskränkningar, gett stöd till dem som blivit gripna under demonstrationerna och tagit fram analyser.

- Omfattningen av repressionen är så pass stor att vi känner att vi inte riktigt räcker till. Vi kan inte hjälpa alla som vi skulle vilja hjälpa. Vi gör vad vi kan, men långt ifrån allt som skulle behöva göras, vilket är en jobbig känsla, säger Ales Bialiatski.

Flera av Vjasnas egna medlemmar har också drabbats hårt, bland annat *Marfa*

Rabkova, samordnare för Vjasnas volontärnätverk, som greps den 17 september. Hon anklagas enligt artikel 293(3) i strafflagen för "träning eller annan förberedelse av personer att delta i upplopp, eller finansiering av sådana aktiviteter". Skulle hon dömas för brottet riskerar hon fängelse i upp till tre år.

- Det finns inga bevis mot Marfa Rabkova, hon frihetsberövades för att skrämman människorättsförsvarare och för att stoppa hjälp till politiska fångar. Det hon sysslade med innan hon blev gripen var nämligen att organisera matförsändelser till politiska fångar, säger Ales Bialiatski.

Ales Bialiatski har själv erfarenhet av att vara inlåst. Under 1 052 dagar mellan 2011-2014 satt han fängslad, dömd för påstådda skattebrott vid en politiskt motiverad rättegång. I fängelset utsattes han för ett specialarrangemang där medfångarna inte tilläts att kommunicera med honom.

- Det första året i fängelse är värst, sedan vänjer man sig, konstaterar han.

Trots fängelsevistelsen är han inte rädd för att hamna bakom galler igen.

- Men visst finns det en risk att det blir så.

Vid sidan om arbetet för Vjasna sitter Ales Bialiatski även med i det samordningsråd som bildades i augusti 2020 av belarusiska oppositionspolitiker och civilsamhällesföreträdare i syfte att underlätta ett fredligt maktskifte i landet. För att landet ska kunna ta sig ur den nuvarande situationen vill Ales Bialiatski

se rundbordssamtal med företrädare för såväl makten som det övriga samhället.

- Men jag ser inga närliggande steg som skulle kunna leda till en lösning av den här krisen, för makten går inte med på några förhandlingar och folket kan inte längre tåla den här makten.

Han påminner också om att Sverige blir ordförandeland för OSSE 2021 och vill se aktiva politiska åtgärder framöver.

- Sverige bör använda plattformen ordförandeskapet ger till att få till överläggningar mellan den illegitima makten och företrädare för det demokratiska samhället. Det kan man se som ett uppdrag för Sverige nästa år.

När den här intervjun görs sitter Lukasjenko kvar vid makten. Tror du att han kommer att sitta kvar som president vid nyår?

- Erfarenheten från våra grannländer visar att det är svårt att spä tidsramarna för kampen mot totalitarismen, svarar han. Jag är helt säker på att Lukasjenko kommer att få gå, men när det kommer ske är svårt att säga. Om han inte hade varit understödd av Putinregimen hade han fått gå för länge sedan.

Om oppositionens presidentkandidat *Svetlana Tichanovskaja*, som gick in i politiken efter att hennes make, bloggaren *Sergej Tichanovskij* hindrades att ställa upp i presidentvalet, har Ales Bialiatski bara gott att säga.

- Hon har inte begått några misstag och jag hoppas verkligen att Tichanovskaja blir president. Vi är redo att ta emot en kvinna som ledare!

Trots svårigheterna och repressionen har Bialiatski inte svårt att hitta kraften som krävs för att fortsätta kämpa för en demokratisk utveckling i landet, något han gjort sedan mitten av 1980-talet.

- Jag har alltid varit motiverad till att verka för en demokratisk förändring i Belarus och än så länge är den motivationen kvar.

Alla volontärer som har anslutit sig till Vjasna för att hjälpa till bidrar också starkt till att hålla motivationen uppe.

- När jag ser de hundratals volontärerna blir jag glad, för jag ser att de inte kommer för karriären eller pengarna, utan för att hjälpa sitt land och bidra till en förändring av samhället. Det är de här principerna jag har arbetat för i alla dessa år och fortfarande jobbar för.

Att lämna landet och gå i exil är inte heller ett alternativ för Ales Bialiatski, som beskriver framväxten av det civilsamhälle som makten har försökt att motverka under alla år:

- Det pågår en inre revolution där medborgarna verkligen börjar tänka på saker de tidigare inte tänkte på, där de uttrycker och står upp för sina ståndpunkter. Detta är något vi som människorättsorganisation har arbetat för under 25 år. Vi befinner oss i självaste epicentrumet av vår historia. Då kan man inte gå någonstans! IIII

RIGHT LIVELIHOOD-PRISSET

➤ Right Livelihood-priset, också känt som det "Alternativa Nobelpriset", grundades 1980 med syfte att "främja en rättvis, hållbar och fredlig värld för alla".

➤ Hittills har 182 pristagare från 72 länder mottagit priset.

➤ Prispengarna, 1 miljon kronor per pristagare år 2020, går till pristagarnas pågående arbete, inte till personligt bruk. Oftast delas priset mellan fyra mottagare.

➤ I vanliga fall kommer pristagarna till Stockholm för prisutdelningen. På grund av pandemin sker istället årets utdelning under en digital direktsändning den 3 december.

PER ANGER-PRISET 2020 TILL INTISAR AL-AMYAL

Hon kämpar för Iraks kvinnor

IRAK

HUVUDSTAD:
Bagdad

POLITIK:

Självständigt från Storbritannien 1932. Saddam Hussein och Baathpartiet styrde från 1968 till USA:s invasion 2003. Invasionen ledde till inbördeskrig och 2014 erövrade IS, Islamiska staten stora delar av landet. Efter att IS tvingats till reträtt 2017 växte missnöjet med regeringen och stora protester utbröt hösten 2019. Enligt Amnesty dödade säkerhetsstyrkorna över 600 personer.

YTA:
437 072 km²
(Sverige: 449 964 km²).

BEFOLKNING:
38,4 miljoner.

Varken hot eller attacker har hindrat **Intisar Al-Amyal** från att under 20 års tid kämpat för kvinnors rättigheter. Nu har hon fått svenska regeringens Per Anger-pris för sina insatser för demokrati och mänskliga rättigheter.

TEXT: VERA HÄGGBLOM FOTO: ANNE-SOPHIE LE MAUFF

Priset är väldigt inspirerande för mig och för alla flickor och kvinnor i Irak, säger **Intisar Al-Amyal** till Amnesty Press via länk.

Intisar Al-Amyal är en ledande företrädare för kvinnorrättsorganisationen Iraqi Women's League (IWL) och har bland annat arbetat mot hedersbrott och barnäktenskap och med att främja läskunnighet bland kvinnor och flickor på landsbygden.

Intisar Al-Amyal är starkt kritisk till den sekterism som har vuxit fram i Irak och anser att den största utmaningen för landets kvinnor kommer från de religiösa partierna:

– De religiösa partierna skapar flera utmaningar för kvinnor, bland annat miliser och spridandet av vapen i samhället. De har även gett makt och styrka åt föråldrade traditioner och sedvänjor liksom en underlåtenhet att följa och tillämpa lagen när det kommer till kvinnors rättigheter.

Något som hon däremot tycker har stärkt kvinnans roll i samhället är kvinnornas deltagande i de stora demonstrationer som startade i Irak den 1 oktober 2019, bland annat i protest mot den utbredda korruptionen i landet.

– Att kvinnor har varit så pass aktiva under demonstrationerna, både genom att organisera dem och att delta i dem, har gjort att muren mellan man och kvinna rivits och att kvinnor och flickor fått mer acceptans och respekt, säger Intisar Al-Amyal.

Kraven från demonstranterna under den så kallade oktoberrevolutionen har lett till den förre premiärministern **Adil Abdul-Mahdis** avgång. Nu leds Irak av en tillfällig regering under **Mustafa al-Kadhimi**, som har utlyst allmänna val till den 6 juni 2021. Under protesterna har hundratals demonstranter dödats av säkerhetsstyrkorna.

– De religiösa partierna vill ha kvar korruptionen i landet, de vill ha kvar makten och kontrollen och vill inte att de här kraven verkställs. Därför har vi sett kidnappningar av demonstranter och förföljelse av aktivister som har deltagit i protesterna, liksom svartmålning av den tillfälliga regeringen, konstaterar hon.

Intisar Al-Amyal riktar även skarp kritik mot Iran, som hon menar stöttar de religiösa partierna och ”för ett krig mot USA på Iraks mark”.

JURYNs MOTIVERING

”I en extremt hotfull miljö har **Intisar Al-Amyal**, genom sitt starka ledarskap, lyckats mobilisera stora grupper i arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter. Med mod och engagemang ger hon styrka och vägledning till dem som tvekat och som nu väljer att ingå i en förändringsrörelse.”

– Det är Iran som står bakom de beväpnade grupperingarna och miliserna. Att Iran fortsätter på det här sättet kommer att leda till instabilitet och är ett kontinuerligt hinder i demokratins väg. Ett av de första kraven som demonstranterna förde fram under oktoberrevolutionen var att Irak skulle kapa all kontakt med Iran – Iran ska inte styra Irak, säger hon.

En stad där aktivister har varit särskilt utsatta är Basra i södra Irak (se Amnesty Press nummer 1/2020). Intisar Al-Amyal berättar att staden utmärkte sig redan i samband med att sekterismen uppenbarade sig i Irak.

– Många aktivister mördades och i Basra blev de kvinnliga aktivisterna en måltavla. De dödades av olika skäl; på grund av sin religion, politiska aktivitet eller yrke. Då, 2007, startade vi kampanjer för att hindra mordet på kvinnor i staden.

Även om Intisar Al-Amyal ser sekterismen som ett stort problem på det politiska planet menar hon att detta inte gäller för kvinnorna i Iraks olika etniska och religiösa grupper:

– Vi kvinnor har en kamp och en dröm: vi kämpar för att kunna leva i trygghet, säkerhet och stabilitet, och vi drömmer om att vårt hemland Irak ska ge oss den respekt som en kvinna förtjänar, för att vi ska ha jämlikhet och rättvisa.

Att vara synlig i kampen för kvinnors rättigheter har haft ett högt pris för Intisar Al-Amyal, som har utsatts för hot från 2007 fram tills idag. 2007 detonerade en sprängladdning vid hennes familjs hus i ett försök att döda alla som bodde där. Idag lever Intisar Al-Amyal gömd.

– Men jag har aldrig slutat att kämpa, istället har jag blivit starkare för varje hot jag utsatts för, säger hon. IIII

BELÖNAD. Intisar Al-Amyal nominerades till Per Anger-priset av organisationen Kvinna till Kvinna. På grund av den pågående coronapandemin hölls en digital prisceremoni.

+ PER ANGER- PRISET

PRISSET ÄR EN internationell utmärkelse som instiftades 2004 av den svenska regeringen och delas ut för att lyfta fram humanitära och demokratiframjande insatser. Priset har fått sitt namn efter Per Anger som var sekreterare vid den svenska legationen i Budapest under andra världskriget.

DIGITALT ÅRSMÖTE

SVENSKA SVERIGE. Den 27 september–3 oktober höll svenska Amnesty ett digitalt årsmöte. 129 röstberättigade medlemmar hade förhandsanmält deltagande men vid de olika passen låg antalet personer som dök upp på Zoom ofta under 80 personer.

Parul Sharma valdes till ordförande för Amnesty Sverige. Hon efterträder **Amanda Jackson** som har varit ordförande i två år. Parul Sharma är människorättsjurist med fokus på hållbarhetsfrågor

och var 2006-2007 anställd på svenska Amnesty. Hon har bland annat varit chef för svenska Greenpeace och ordförande för regeringens Agenda 2030-delegation.

Dávid Vig, generalsekreterare för Amnesty Ungern, medverkade digitalt från Budapest och tackade för det svenska engagemanget mot den nya lagen om förbud mot att byta juridiskt kön. 105 000 underskrifter kom från 18 länder. **||||**

FOTO: AUSTRALIAN DODI/AFP/TT

PR-BILD. Soldater från en australisk specialstyrka på uppdrag i provinsen Oruzgan i södra Afghanistan 21 oktober 2009. Bilden utskickad av Australiens försvarsdepartement.

Australien begick krigsbrott

AUSTRALIEN. Det har under många år funnits uppgifter om att specialförband i de internationella styrkor som har bistått afghanska regeringsstyrkor i kriget i Afghanistan har gjort sig skyldiga till krigsförbrytelser. Den 3 augusti i år uppgav till exempel BBC och The Times att brittiska specialstyrkor under 2011 vid tio olika tillfällen mördade totalt 33 civila afghaner.

Den 19 november skakades Australien vid offentliggörandet av en fyra år lång undersökning som generalmajor **Paul Brereton** har genomfört om landets insats i Afghanistan 2005–2016. Resultatet är ”det mest skamfyllda kapitlet i Australiens militära historia”, konstaterade tidningen The Australian.

Enligt rapporten, som är på 530 sidor och där över 400 vittnen har hörts, har specialstyrkor från Australien dödat minst 39 civila och krigsfångar i Afghanistan.

– En av de mest störande aspekterna i detta fall är att det har tagit så lång tid innan san-

ningen om dessa brott kommer fram, sade **Keren Adams** från Human Rights Law Centre. Det har varit många försök att skrämja både visseblåsare och journalister från att avslöja möjliga krigsförbrytelser.

AIHRC, den oberoende afghanska människorättskommissionen, menar att USA, Storbritannien och andra länder med militär närvaro i Afghanistan nu måste undersöka anklagelser om våld mot icke-stridande.

– Det gäller särskilt brittiska styrkor, sade **Shaharazad Akbar** från AIHRC enligt The Guardian. Storbritannien måste öppna en oberoende undersökning av anklagelserna om olagliga dödanden från brittiska specialstyrkor.

Närmare 60 länder, däribland Sverige, har bidragit med soldater till de internationella styrkor som har deltagit i kriget i Afghanistan sedan hösten 2001.

ULF B ANDERSSON

AGNÈS CALLAMARD SKA LEDA AMNESTY

AMNESTY. Amnesty internationella styrelse har utsett **Agnès Callamard** från Frankrike till ny generalsekreterare. Hon kommer att tillträda tjänsten 29 mars 2021. Hon arbetade 1995–2001 för Amnesty. Agnès Callamard har lett människorättsutredningar i över 30 länder.

Under 2004–2013 var hon chef för Article 19, en brittiskbaserad organisation som arbetar för yttrandefrihet. Från 2013 har hon lett Columbia Universitys globala yttrandefrihetsinitiativ.

År 2017 blev Callamard FN:s specialrapportör för utomrättsliga, summariska och godtyckliga avrättningar. Hon har bland annat lett undersökningen av mordet på den saudiarabiska journalisten **Jamal Khashoggi**, som mördades den 2 oktober 2018 inne på det saudiarabiska konsulatet i Istanbul.

Callamard utredde också den iranske generalen **Qasem Soleimanis** död i Iraks huvudstad Bagdad 3 januari 2020. Hon konstaterade i juli 2020 att USA:s drönetack innebar ett godtyckligt dödande och att USA inte hade presenterat några bevis som gjorde att attacken kunde anses vara en tillåten krigshandling.

Tjänsten som Amnesty Internationals generalsekreterare har varit vakant sedan **Kumi Naidoo** från Sydafrika i december 2019 meddelade att han lämnade posten på grund av hälsoskäl. **||||**

FOTO: WIKIMEDIA
Agnès Callamard

”Miljoner kan dö”

FN:s generalsekreterare **António Guterres** varnade den 20 november för att Jemen är ”i omedelbar fara för den värsta svältkatastrofen världen har sett på årtionden” där miljoner kan dö. Kriget i Jemen har pågått sedan 2015 utan att en politisk lösning har nåtts. FN-chefen värdade till alla som har inflytande att omgående agera för ”att en katastrof ska kunna undvikas”.

HOCKEY-VM IFRÅGASÄTTS

BELARUS. Den 20 november deltog tusentals människor vid begravningen i Minsk av konstnären och regimkritikern **Raman Bandarenka**. På kvällen den 11 november kom okända svartklädda män till gården i hans bostadshus och började ta bort vit-röd-vita band (symbol för den flagga oppositionen använder) som dekorerade uteplatsen. Raman Bandarenka gick ner på gården och blev då svårt misshandlad med sparkar och slag. Angriparna förde bort Bandarenka och nästa dag återfanns han på ett sjukhus i koma. Han dödförklarades senare på dagen.

Mellan 21 maj och 6 juni nästa år ska hockey-VM för herrar spelas i ett delat världskap mellan Belarus och Lettland. Sedan

det framkommit uppgifter om att **Dmitrij Baskov**, ordförande i Belarus hockeyförbund, var närvarande vid dödsmisshandeln av Bandarenka har kraven ökat för att turneringen måste flyttas från Belarus. Den 21 november rapporterade flera idrottstidningar att det finns planer på att flytta hockey-VM till Ryssland, medan Lettland kvarstår som arrangör. **||||**

IHJÄLSLAGEN. **Raman Bandarenka**.

KRÄSSEN på AMNESTY

I juni skakades svenska Amnesty av anklagelser om rasism på arbetsplatsen. En översyn visar nu att organisationen följer sina riktlinjer för anmälningar om diskriminering, men dokumentationen måste bli bättre.

TEXT: JENNIE AQUILONIUS

I början av juni gör svenska Amnesty flera inlägg på Instagram till stöd för Black Lives Matter och protesterna mot polisvåldet mot svarta i USA. Det väcker stark kritik. Människor skriver kommentarer om att det förekommer rasism på Amnesty och ställer frågor kring hur svarta medarbetare behandlas på arbetsplatsen. Det ställs också frågor om representation och rekrytering.

Den 10 juni skriver generalsekreterare Anna Lindenfors i ett uttalande på Amnestys hemsida att hon och ledningsgruppen har misslyckats med att hantera den strukturella rasismen.

– Så länge vi har medarbetare som känner sig diskriminerade på arbetsplatsen har vi misslyckats. De strukturer som existerar ute i samhället finns också hos oss, vi är inte isolerade från dem. Men vi arbetar på djupet för att bli bättre, säger Anna Lindenfors till Amnesty Press.

I spåren av kritiken anlidade ledningen två externa konsultfirmor. Den ena fick i uppdrag att se över hur organisationen har hanterat anmälningar om diskriminering och trakasserier. Den andra skulle titta på ledningens sammansättning och representation. En översyn av rekryteringsarbetet pågick sedan tidigare, som en del av jämlikhetsarbetet.

Organisationskonsulten Kitimbwa Sabuni har gjort översynen av systemet för incidentrapportering, som blev klar i oktober. Han berättar att Amnesty följer sina rutiner och att dessa också lever upp till arbetsmiljöver-

kets föreskrifter. Däremot finns det brister i dokumentationen kring hur incidenter hanteras och i återkopplingen till dem som anmält.

– Det gör att den som rapporterat incidenten inte alltid är på det klara med vad som hände med anmälan, säger han.

Kitimbwa Sabuni menar att bristerna delvis kan bero på den tidsram som incidenterna ska hanteras inom. Arbetsmiljöverket kräver att det ska ske så fort som möjligt. Men Amnestys mål är att höra de olika parterna, göra en utredning, komma fram till en slutsats och eventuella åtgärder samt återkoppla till de inblandade – inom fyra dagar.

– Det är tufft. Den tidsramen har man inte klarat alla gånger. Ofta har jag inte vetat vad man har gjort, om man har klarat tidsramen eller vilka åtgärder som satts in, eftersom det inte framgår av dokumentationen, säger Kitimbwa Sabuni.

Mellan januari 2018 och juni 2020 rapporterades 20 incidenter kopplade till de sju diskrimineringsgrunderna. Tio av dem rörde etnicitet. Anmälningarna handlar bland annat om ordval, som till exempel n-ordet, och kategoriseringar av människor utifrån hudfärg och etnisk grupptillhörighet. Det kan också vara att man har behövt lyssna på någon som uttrycker rasistiska åsikter.

Kitimbwa Sabuni menar att det här är många anmälningar för en arbetsplats av Amnestys storlek. Men om det innebär att arbetsmiljön är ovanligt dålig för rasifie-

”

Ofta har jag inte vetat vad man har gjort, eftersom det inte framgår av dokumentationen.”

Kitimbwa Sabuni

”
Vi ska se över våra riktlinjer för att säkerställa att dokumentationen sker enhetligt och konsekvent.”

Anna Lindenfors

rade, i synnerhet svarta, medarbetare, är svårt att säga, menar han. Enligt hans erfarenhet finns liknande utmaningar på de flesta arbetsplatser i Sverige. Men få har den här typen av pågående konversation som gör det möjligt för människor att lyfta och ventilerar frågorna.

– Kanske har de inte heller den här kritiska massan av minoritetspersoner som tillsammans kan trycka på. Det finns en grupp rasifierade personer på Amnesty som har visat stor kraft och mod genom att stå på sig och hävda att frågan måste upp på agendan. Men det är ingen anledning att luta sig tillbaka, varje gång någon blir utsatt är det allvarligt, anser Kitimbwa Sabuni.

Kitimbwa Sabuni har också intervjuat personal, särskilt medarbetare som rasifieras som icke-vita, HR-avdelningen, chefer och fackliga representanter. Intervjuerna är sammanfattade i sju teman. Ett handlar om att Amnesty upplevs som ett vitt rum som präglas av vithetsnormer och där det framför allt arbetar vita människor. En person i rapporten berättar: ”Jag tror att många rasifierade känner att de behöver hålla en mask eller vara på ett visst sätt, vilket är resultatet av att det är så homogent vitt.”

Det finns också en upplevelse av att bli ifrågasatt eller ses som jobbig om man lyfter problemen, vilket bland annat en person vittnar om: ”Jag skulle inte säga att det är icke-vita personer som insisterar på att bli hörda ständigt, utan vita som insisterar på att inte bli utsatta för den verkligheten.”

Ett annat tema är ”white saviorism”; att

goda, vita människor ska rädda världen, men inte kan hantera tanken på att själva vara förövare eller göra fel i vissa sammanhang.

I intervjuerna berättas även om en upplevelse av att inte få samma möjligheter inom organisationen på grund av hudfärg.

– I Amnesty finns det framför allt vita personer i toppen. Det finns också informella hierarkier, nätverk och maktbaser som är typiskt vita. Allt som händer i organisationen sker mot den bakgrunden. Rasifierade personer upplever att det här leder till trösklar och otrygghet, menar Kitimbwa Sabuni.

Kitimbwa Sabuni ser också ett glapp mellan utsatta personers förväntningar på systemet för incidentrapportering och systemets syfte. Många ser det som en plattform där de ska få upprättelse, att deras utsatthet ska erkännas och att personen som utsatt dem ska straffas. Men systemets främsta syfte är att stoppa liknande incidenter i framtiden.

– Då kan människor uppleva att det inte händer någonting, mer än att personen som utsatt en får sitta i ett samtal, säger han.

Generalsekreterare Anna Lindenfors tycker att rapporten ger ett bra underlag för förbättringar. Organisationen behöver skapa mer realistiska tidsramar samt en större förståelse för vad incidentrapportering är och hur det fungerar på Amnesty, säger hon. Kommunikationen kring vilken typ av incidenter organisationen har och hur dessa hanteras behöver också öka. Det är även viktigt att titta på hur återkopplingen till dem som har rapporterat kan bli bättre, så

att man får en gemensam bild av när något är avslutat och inte.

– Vi ska se över våra riktlinjer för att säkerställa att dokumentationen sker enhetligt och konsekvent, att det finns en transparens och ett lärande kring hela incidentrapporteringssyckeln, säger Anna Lindenfors.

Att personer upplever att de inte har samma möjligheter på grund av hudfärg

+ INGA FEL VID REKRYTERING

KONSULTBYRÅN THE SOCIAL FEW

har sett över arbetet med rekrytering till tjänster inom Amnesty. De såg vare sig höga eller medelhöga indikationer på att det sker felbehandlingar i rekryteringsprocessen. Däremot menar konsulten att organisationen behöver vara tydligare i sin beställning till rekryteringsfirmor, särskilt när det gäller chefer och ledare. Krav på bättre representation bland kandidaterna och behovet av fler perspektiv behöver specificeras från början.

Social Few rekommenderar bland annat att Amnesty sätter konkreta mätpunkter och mål i rekryteringsarbetet för att öka jämlikheten.

är något som Amnesty måste ta på största allvar, menar hon. Organisationen måste se över sina rekryteringsprocesser, hur man skapar möjligheter internt och hur möten kan bli mer jämlika.

Anna Lindenfors känner till att n-ordet har använts, och menar att det är oacceptabelt, men hon upplever inte att det är ett språkbruk som är normaliserat på arbetsplatsen:

– När det har skett har vi modiga medarbetare som har klivit fram och lyft frågan för arbetsgivaren, vilket också har gett oss möjlighet att agera.

Representanter för fackklubbarna för Unionen och Saco välkomnar kritiken kring rasism och diskriminering som har lyfts i sociala medier. De uppskattar att Amnesty har tagit hjälp av externa experter för att göra översyner och att organisationen lägger tid och resurser på jämlikhetsarbetet. De förväntar sig att de åtgärder som föreslås också kommer att implementeras.

– Att kritiken lyfts över huvud taget är ett stort arbetsmiljöproblem, det visar att vi har medarbetare som är icke-vita som mår dåligt på arbetsplatsen. Vi i facket är inte nöjda förrän alla mår bra, säger Sanna Blomgren, ordförande för Saco.

Hilda Forssell är skyddsombud för Unionen och har bland annat haft kontakt med personer som berättat att de blivit utsatta för rasism och diskriminering på Amnesty. Även hon menar att det vittnesmålen visar på är mycket problematiskt, särskilt i en organisation som jobbar för mänskliga rättigheter.

– Det är viktigt att kritiken har lyfts och jag

”

Vi i facket är inte nöjda förrän alla mår bra.”

Sanna Blomgren

Människor blev chockade av att se sig själva med helt nya ögon.

Devrim Mavi

förväntar mig att den tas på största allvar. Stora delar av det svenska civilsamhället är homogent och har problem med rasism, representation och självbild. Det gäller även Amnesty, säger hon

Ar 2016 fattade årsmötet beslut om en långsiktig riktning där mångfald var ett fokusområde och det slogs fast att målet var att "Amnesty Sverige genomsyras av att vara en tillgänglig och inkluderande organisation".

2018 genomförde Yonnas Seyoum, dåvarande projektledare och ansvarig för jämlikhetsarbetet, en kartläggning av jämlikheten i organisationen för att bland annat undersöka om diskriminering förekom.

– Det framkom att det finns problem med exkludering och en organisationskultur där det till exempel har förekommit rasism, framför allt antisvart rasism. Många av dem som har upplevt sig exkluderade befinner sig längre ner i hierarkin, de är dessutom rasifierade och de flesta är unga, säger Devrim Mavi, som är projektledare för jämlikhetsarbetet sedan i mars 2020.

Yonnas Seyoums rapport tar också upp frågan om white saviorism. Det blir ofta en krock, berättar Devrim Mavi, mellan självbilden av att vara en försvarare av mänskliga rättigheter och insikten att det finns problematiska strukturer i den egna organisationen:

– Det skapade en kris kring självbilden i organisationen. **Människor blev chockade av att se sig själva med helt nya ögon.**

Rapporten har lett till en rad åtgärder. 2019 klubbade Amnestys styrelse en jämlikhetspolicy med målet att vara en tillgänglig och inkluderande organisation. Utifrån policyn utarbetades en strategi för perioden 2019–2027. I början av 2019 införde Amnesty också ett nytt system för incidentrapportering, det som nu har utvärderats.

All personal har genomgått utbildningar och workshops kring jämlikhet och rasism. Våren 2020 utbildades till exempel alla chefer i incidenthantering och bemötande av medarbetare som berättar att de blivit diskriminerade eller utsatta för rasism.

Anna Lindenfors berättar att Amnesty har fler incidentrapporter nu än tidigare. Hon tror att det hänger ihop med organisationens arbete med jämlikhet.

– Det visar att vi nu har ett större utrymme och en större mognad i organisationen som möjliggör för människor att rapportera, säger hon.

Projektledaren Devrim Mavis uppgift är att arbeta för en ökad integrering av jämlikhetsarbetet på arbetsplatsen och i verksamheten, genom att bland annat ge stöd till chefer, grupper och medarbetare i arbetet med implementering av handlingsplaner.

Devrim Mavi förklarar att processen att bli antirasist brukar gå igenom tre faser. Den första fasen är förnekelse. Många undviker de svåra frågorna och förnekar att rasism är ett problem på arbetsplatsen. Det andra är lärozon, i vilken Amnesty har befunnit sig den senaste tiden, där lär man

sig om sig själv, sina privilegier, sin relation till sina medmänniskor och hur man skapar en solidarisk arbetsplats. I den tredje, växande zonen börjar man handla antirasistiskt.

– Det är en svår och smärtsam process där man inte alltid har alla med sig. Men jag upplever en större vilja till förändring nu än vad jag har förstått att det har varit tidigare, säger Devrim Mavi.

En stor fråga är att bygga upp tilliten igen hos de personer som har vittnat om erfarenheter av rasism, menar hon. Det sker genom handling och för att kunna handla behövs kunskap.

Aнна Lindenfors tycker också att Amnesty har haft bra diskussioner om vita privilegier. Merparten av de anställda är vita och hon upplever att det i dag finns en större förståelse i organisationen för strukturella problem med koppling till etnicitet, både i samhället och inom Amnesty. Hon tror att utbildning och samtal är en stor del av lösningen:

– Det gör att individer tittar sig själv i spegeln och tänker att jag kanske faktiskt, utan att mena det, har utsatt mina medmänniskor för olika former av rasism. När man förstår det går det att ändra sig.

– Amnesty vill vara en klar och tydlig röst mot rasism och diskriminering, betonar Anna Lindenfors. Det innebär att vi också internt har höga ambitioner och lägger ner stora resurser på att skapa en mer jämlik arbetsplats. Vi har så klart utmaningar kvar, men det är stor skillnad jämfört med tidigare då Amnesty inte tog de här frågorna på tillräckligt stort allvar, säger Anna Lindenfors. ■■■

Kritik på internationella sekretariatet

Aven Amnesty Internationals internationella sekretariat, AIS, har ägnat sig åt självreflektion. 2018 skakades organisationen av två självmord bland anställda, där det ena kunde kopplas till arbetsmiljön. AIS gjorde då en kartläggning av arbetsmiljön. Där vittnade anställda om mobbning, trakasserier, rasism och sexism. Även indiska Amnesty tillsatte 2019 en extern kommitté efter anklagelser om diskriminering inom organisationen på grund av kasttillhörighet.

På AIS genomförde ett externt konsultföretag, Howlett Brown, under sommaren 2020 en undersökning med fokusgrupper med anställda i London och på regionkontoren. I rapporten, som publicerades på Amnestys internationella hemsida 26 oktober, definieras antisvart rasism som till exempel att en svart medarbetare som säger att hen kommer från Storbritannien får frågan "Men var kommer du ifrån egentligen?". Det kan också handla om stereotypisering kring hur svarta personer är eller att fråga om man får röra en svart persons hår.

Enligt rapporten hittade varje fokusgrupp många exempel på rasism inom organisationen, något som enligt utredaren inte är unikt för Amnesty som arbetsplats. Vissa händelser hade inte rapporterats eftersom de som utsatts saknade förtroende för incidenthanteringen och HR-avdelningens förmåga att hantera frågor kring mångfald och inkludering.

Ledningen för AIS har tagit fram ett antal åtgärder, däribland översyner av rekryteringsprocesser, utbildningar och kompetensen hos externa aktörer som har i uppdrag att hantera anställdas klagomål och larm om rasism och diskriminering. ■■■

TUFFA ÅR VÄNTAR

Covid-19 sätter stopp för flera av svenska Amnesty planerade insamlingsaktiviteter. Amnesty måste spara sex miljoner kronor på två år och personal kommer sannolikt att sägas upp, förklarar generalsekreterare Anna Lindenfors.

TEXT: JENNIE AQUILONIUS

➤ **Styrelsen i svenska Amnesty har fattat beslut om en ny budget. Den innebär kostnadsbesparingar på tre miljoner kronor år 2021 och tre miljoner kronor 2022. Varför kommer det här nu?**

– Tack vare stora ekonomiska reserver har vi under flera år kunnat investera i saker som har varit viktiga för att utveckla verksamheten, till exempel jämlikhetsarbetet. Men vartefter reserverna minskar måste vi dra ner på våra kostnader. Ledningsgruppen hade en plan för hur det skulle göras över tid. Men en del av våra planerade insamlingsaktiviteter kan inte genomföras på grund av covid-19 och det gör att processen måste gå fortare.

➤ **På årsmötet 2019 var bedömningen att ekonomin var stabil. Är det något annat som har förändrats förutom covid-19?**

– Under förra året blev det tydligt att ekonomin var tufft ansatt i den internationella

rörelsen. Den svenska sektionen gav då tio miljoner kronor till vårt internationella sekretariat, AIS. Det var helt rätt beslut. Läget var kritiskt och det var viktigt att vi och andra sektioner gick in och stöttade. Men armbågsutrymmet för den svenska sektionen blev därmed mindre. Samtidigt ska reserver användas i tider av nöd och fyllas på under feta år. Vi samlar inte in pengar för att lägga på hög utan för att använda till människorättsarbete.

➤ **Vad händer nu?**

– Vi ser över våra kostnader på sekretariatet, hur pengar kan sparas på lång och kort sikt. I år har mycket pengar sparats eftersom många planerade resor och möten inte har kunnat genomföras. Vi har lärt oss att arbeta på ett annat sätt och på andra sidan covid-19 kommer den typen av kostnader inte att stiga till samma nivå som tidigare. Vi tittar också på om det går att arbeta mer effektivt eller ändamålsenligt, så att vi står

starkare framöver. Personalen har också kommit med värdefull input.

➤ **Det har också varit tal om att det sannolikt blir uppsägningar, när blir det klart vad som händer där?**

– Planen är att informera om antalet tjänster som påverkas innan jul, men besked om vem som eventuellt sägs upp kommer i början av året.

➤ **Organisationen Giva Sverige har konstaterat att allmänhetens gåvor inte har påverkats av pandemin i så stor utsträckning som många beförde. Både sporadiska gåvor och månadsgåvor verkar till och med ha ökat något. Gäller det för svenska Amnesty också?**

– Ja, vi får in gåvor och medlemsavgifter från många individer, det är vår stabila bas och största intäktskälla. Många andra organisationer tar pengar från staten eller företag, men vi ser också att det blir mindre pengar till bistånd och mindre gåvor från företag, och då ökar konkurrensen om privatpersoner.

➤ **Överväger svenska Amnesty att söka bidrag från företag eller offentliga medel?**

– Nej, det är inget vi diskuterar just nu i Sverige. Men det är en diskussion som kommer med jämna mellanrum och just offentliga

medel har diskuterats internationellt, så vi får se om det kommer några förslag inför nästa internationella årsmöte. Företag jobbar vi med i dag, även om vi är väldigt restriktiva.

➤ **Våren 2019 rapporterade The Guardian att Amnesty International globalt hade drabbats av ett stort ekonomiskt underskott. Upp till 70 tjänster på det internationella sekretariatet, AIS, riskerade att försvinna. Hur ser den ekonomiska situationen ut på AIS nu? Hur många tjänster försvann förra året i samband med krisen?**

– Den stora förändringen skedde 2019. Det var ungefär 20 procent av tjänsterna som försvann då, men jag tror inte att det var så många som behövde bli uppsagda till slut, det var nog under tio personer. De har inga uppsägningar nu, men avvaktar med att tillsätta tjänster och håller igen ekonomiskt.

➤ **Du ingår ju i Amnesty Internationals globala ledningsgrupp, CTL. 13 av Amnestys cirka 60 sektioner, däribland Sverige, bidrar med 85 procent av Amnestys globala intäkter. Vet du hur det ser ut med ekonomin i dessa tunga sektioner nu?**

– Vi för en dialog om det. De 13 sektioner som står för de största intäkterna träffas på månadsbasis tillsammans med AIS för att följa intäkterna och anpassa kostnaderna. Olika sektioner påverkas på olika sätt. Det varierar också över tid, beroende på hur covid slår. När covid kom tror jag att många blev rädda och drog ner sina intäktsprognoser. Men det värsta scenariot har inte inträffat. Samtidigt är det värvar i många länder som inte har kunnat gå ut på gator och värva medlemmar, och det påverkar våra intäkter på lång sikt. Nästan alla sektioner har varit tvungna att ställa om den verksamheten.

Danmark har väl till exempel börjat säga upp anställda?

– Ja, det stämmer, men jag kan inte detaljerna om den danska sektionen. ■■■

Vi samlar inte in pengar för att lägga på hög utan för att använda till människorättsarbete.

Anna Lindenfors

+ DET HÄR ÄR AIS

Amnestys internationella sekretariat finns i London och på ett tiotal platser runt om i världen. Arbetet leds av en generalsekreterare som utses av den internationella styrelsen. Styrelsen väljs av Global Assembly, en stående beslutsstruktur där Amnestys entiteter som sektioner, strukturer och kontor deltar.

VEM DÖDADE TAHIR ELÇI?

TURKIET. Den 28 november 2015 sköts **Tahir Elçi**, ordförande i advokatsamfundet i Diyarbakir i sydöstra Turkiet, till döds vid en presskonferens utomhus. Han var en av Turkiets mest kända människorättsadvokater och uppmanade till ett slut på konflikten mellan turkiska staten och PKK, Kurdistans arbetarparti. Mordet ledde till stora protester i Turkiet.

Den 21 oktober inleddes en rättegång i Diyarbakir och Amnesty uttryckte en förhoppning om att "rättsvisa ska skipas" efter så lång tid.

Tre poliser och en påstådd PKK-militant står inför rätta. Amnesty i Turkiet kommer att övervaka rättsprocessen. **||||**

"MYCKET ÅTERSTÅR"

QATAR. Ända sedan Qatar tilldelades 2022 års herrfotbolls-VM, FIFA World Cup, har landet blivit kritiserat för bristerna som finns när det gäller att tillgodose migrantarbetarens rättigheter. I en rapport den 18 november konstaterar Amnesty att det ännu återstår mycket att göra för att säkra arbetarnas rättigheter. Över 20 nationella fotbollsförbund, bland dem Svenska Fotbollförbundet, kommer kontaktas av Amnesty med en uppmaning om att utöva påtryckningar mot Qatar.

Amnesty har välkomnat de reformer som har gjorts men dessa måste implementeras och arbetsgivare som begått övergrepp måste ställas inför rätta.

– Qatar behöver göra mycket mer för att se till att lagstiftningen verkligen har en påtaglig påverkan på människors liv, säger **Steve Cockburn**, chef för avdelningen som har hand om ekonomisk och social rättvisa på Amnesty International. **||||**

FEST? Så här ska Al Rayyan-stadion se ut när fotbolls-VM för herrar hålls år 2022.

PÅ FLYKT. Rwandiska hutuer vid Ubundu flyr den 14 mars 1997 undan Laurent Kabilas rebeller och Rwandas armé.

FOTO: CHRISTOPHE SIMON/AFP/TT

Tio år senare:

KONGO. Den 1 oktober publicerade Amnesty International och Human Rights Watch ett gemensamt uttalande där FN och de kongolesiska myndigheterna anklagas för passivitet när det gäller övergrepp i Demokratiska republiken Kongo. Uttalandet kom på tioårsdagen av publiceringen av FN:s "The Congo Mapping Exercise Report". I denna rapport från 2010 dokumenteras i detalj över 600 händelser i Kongo från 1993 till 2003.

– Underlåtenheten att inrätta adekvata mekanismer för att ge rättvisa och skadestånd har lämnat tusentals offer och deras familjer åt sitt öde, sade **Deprose Muchena**, chef för Amnesty i östra och södra Afrika. Konsekvensen har blivit att en omfattande strafffrihet fortsätter att råda i Kongo

vilket bidrar till att dödade och andra allvarliga brott fortsätter. – Efter tio år måste de kongolesiska myndigheterna och deras internationella partners vidta seriösa åtgärder för att stärka det inhemska rättsväsendet och inrätta en internationell mekanism för att beivra tidigare och pågående brott, sade **Thomas Fessy**, Kongoutredare vid Human Rights Watch.

Rapporten den 1 oktober 2010 från FN:s OHCHR, Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, är en av de mest omfattande kartläggningar som gjorts av FN. Den 600-sidiga rapporten omfattar två perioder.

Den första perioden handlar om när Rwanda, tillsammans med Uganda, hösten 1996 invaderade dåvarande Zaire. Med galjonsfiguren **Laurent Kabila** och den rebellrörelse, AFDL, som invasions-

Inget har hänt

makerna skapade intogs under våren 1997 huvudstaden Kinshasa och Mobutu störtades.

I östra delen av landet fanns den hutumilis som 1994 hade genomfört folkmordet i Rwanda, då cirka 800 000 människor – främst tutsier – mördades. Här fanns också flera miljoner civila hutuer. Hutumilisen hade full kontroll över flyktinglägren och Rwandas nya ledning med nuvarande presidenten Paul Kagame i spetsen ansåg att de utgjorde ett militärt hot.

Åtskilliga hundratusen hutuer flydde västerut, längre in i landet. Bland dessa fanns väpnad milis som hade deltagit i folkmordet men också många civila.

Enligt OHCHR:s rapport pågick en jakt på de flyende i månader medan humanitär hjälp till dem blockerades.

Enligt rapporten förekom talrika massaker under jakten på hutuerna. Antalet offer uppskattas till tiotusentals människor. Många slogs ihjäl med hammare. De flesta av offren var barn, kvinnor, äldre och sjuka.

– De systematiska och omfattande attackerna innehåller sådana fördömliga inslag att de, om de prövades av en kompetent domstol, skulle kunna beskrivas som folkmord, konstaterades i rapporten.

Den andra perioden omfattar kriget 1998–2003 då Rwanda och Uganda skapade nya rebellrörelser och ett krig inleddes där åtta afrikanska stater hade soldater på kongolesisk mark. Därtill kom 21 kongolesiska rebellgrupper. Plunderingen av Kongos naturtillgångar var omfattande och mängder av krigsförbrytelser begicks.

ULF B ANDERSSON

GYLLENE GRYNING-LEDARE DÖMDA TILL FÄNGELSE

GREKLAND. Den 14 oktober kom domarna mot en rad medlemmar i det grekiska nazistpartiet Gyllene gryning. Partiledaren **Nikolaos Mihaloliakos** fick 13 års fängelse. Flera andra partitoppar fick lika långa fängelsestraff. En domstol i Aten fann partiets ledning skyldiga till att ha drivit en kriminell organisation förklädd till politiskt parti.

Gyllene gryning fick vid valet 2012 sju procent av rösterna och därmed 21 av de 300 platserna i parlamentet. Medlemmar i partiet anklagades för överfall och mord. Vid valet 2019 fick partiet tre procent av rösterna och åkte då ut ur parlamentet.

Amnesty välkomnade domarna. – Domen skickar ett klart budskap till politiska grupper, i Grekland och resten av Europa, med en aggressiv agenda riktad mot migranter och mänskliga rättigheter, sade **Nils Muižnieks**, Europachef för Amnesty. Våldsamma och rasistiska aktiviteter kommer inte bli ostraffade, vare sig de begås av individer på gatan eller av parlamentsledamöter.

Ioannis Lagos, som sitter i Europaparlamentet, dömdes till 13 års fängelse och meddelade att han ska överklaga domen till Europadomstolen. Han fälldes bland annat för inblandning i mordet 2013 på rapparen **Pavlos Fyssas**. **||||**

PRESIDENT AVGÅR

KOSOVO. **Hashim Thaçi** meddelade den 5 november att han avgår som president i Kosovo. Han överfördes samma dag till häkte i Haag i Nederlän-

Hashim Thaçi

derna där han är åtalad för krigsförbrytelser. Specialdomstolen i Haag inrättades med EU-pengar 2016 och ska pröva brottsanklagelser medlemmar i Kosovos befrielsearmé UÇK under konflikten i slutet av 1990-talet. Hashim Thaçi och flera andra medlemmar i UÇK anklagas för mord på nästan 100 personer från olika etniska grupper i Kosovo. De åtalade nekar till anklagelserna. **||||**

Fascismens återkomst

Patricia Lorenzoni
Glänta Produktion

PATRICIA LORENZONI är filosofie doktor i idéhistoria och forskarassistent vid CEMFOR Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism vid Uppsala universitet. Hon arbetar även med film och formgivning. Hennes mor kommer från Brasilien, och det är ett land Lorenzoni ständigt återvänder till, ett andra hem. Senast hon återvände var i början av 2019, kort efter att **Jair Bolsonaro** tillträtt som president. Besöket har resulterat i en samling texter skrivna under tiden där och spänner från januari till juni med en prolog och epilog skrivna i oktober 2019. De har tidigare publicerats på Lorenzonis blogg och i tidningar. Texterna skrevs före coronapandemin men Lorenzonis skildringar från sin tid i landet ger en bakgrund till den nuvarande situationen.

År 1964 genomfördes en militärkupp i Brasilien och diktaturen varade till 1985 då demokratiska val åter kunde hållas. Men demokratin kan aldrig tas för given. Med Bolsonaros styre ser Lorenzoni hur militarismen och fascismen åter igen gjort sitt inträde, och man kan ju fråga sig hur ett land som led i så många år under en hård diktatur kunde välja en man som hyllat diktaturer och tycker att det är okej med tortyr och dödsstraff.

I de 24 korta kapitlen daterade som i en dagbok ger Lorenzoni på ett mycket personligt sätt en skrämmande bild av ett Brasilien på väg bort från demokrati och mot ett samhälle där våld och militarism åter får råda och rädsla breder ut sig. Men jag får inte riktigt grepp om boken. Det kanske är just för att det är en samling bloggtexter som sätter på pränt tankar och funderingar som dyker upp.

ANDREA BODEKULL

KLARSPRÅK. Greta Thunberg talar i FN:s generalförsamling när toppmötet om klimat öppnas den 23 september 2019.

FOTO: PONTUS LUNDAHL/TT

Intimt om aktivism och klimat

GRETA

Regi: **Nathan Grossman**
Land: **Sverige**

DET ÄR SVÅRT att säga något som inte redan är sagt om *Greta Thunberg*, men i *Nathan Grossmans* dokumentär "Greta" får vi om möjligt komma närmre in på den unga aktivisten än någonsin tidigare.

I augusti 2018 satte sig då 15-åriga Greta ned framför riksdagen i Stockholm för att protestera mot hur våra politiker blundade för klimatfrågan. Då var det få som kunde ha gissat att hon två år senare skulle ha hållit ikoniska tal inför världsledare, blivit utsedd till Time Magazines "Person

of the year" och nominerats till Nobels Fredspris två gånger. Långfilmsdebuterande regissören Grossman har lyckats följa henne nära ända sedan den allra första dagen av "skolstrejk för klimatet". I "Greta" får vi insyn i både vardagsrummet på valdagen 2018, baksätet på elbilen genom Europaturnén och segelbåtens trånga gungande hytt över Atlanten till det särskilda FN-mötet om klimatet i New York.

"Greta" är ett intimt och varsamt målat porträtt där sorg, humor, trygg vardag och global kris samsas om utrymmet på kanvasen. Dokumentären inleds med Gretas siluett mot höga vågor i segelbåtens akter till ljudet av hennes inre monolog om hur hennes liv så snabbt förändrats till

någon slags överklig film. På det följer en sekvens av snabba klipp på översvämningar, stormar, skogsbränder och människor på flykt, som kontrasteras till ljudklipp på klimatförnekare som mässar om hur människan inte alls förstör planeten – och ungefär där har tonen satts för resterande tid framför bioduken. En film om Greta är oundvikligen en film om klimatkrisen – och en lärorik sådan – men främst är filmen en möjlighet att få lära känna en mångfacetterad ung och smart aktivist.

Om någon tvekat på huruvida Greta är ett välplanerat PR-trick eller har sin egen agenda så tror jag att "Greta" sätter stopp för de funderingarna. Vi får skratta åt hennes skämt och vi får ta del av hennes ilska och frustration. Vi får höra henne berätta sin personliga historia och vi får följa med i spontan respons på oväntade och väntade händelser. Vi får lära känna delar av hennes familj och vi får stå bredvid när hon vilar och andas in doften av hästarna i stallet. Genom hela filmen talar Greta för sig själv, och hon talar klarspråk.

Dokumentären är en viktig påminnelse om vikten av långsiktigt hållbar aktivism i en allt mer polariserad värld. Den fick mig också att fysiskt längta efter att få gå ut på gatorna med plakat i händerna igen. Pandemin håller i sig och förvärras, men det gör klimatförändringar också, de väntar inte. Och Greta fortsätter hon med, i att outtröttligt utbilda makthavare och allmänhet. Filmen "Greta" påminner om att det är upp till oss att se till att hon inte är ensam.

EMELIE ISAKSEN

KLIMATSORG I BJRSTRÖMS SVERIGERESA

Erika Bjerström
Norstedts

DET ÄR PÅ tiden att "Klimatkrises Sverige" skrivs, den känns både aktuell och framför allt nära. I tio kapitel får vi följa med SVT:s klimatkorrespondent **Erika Bjerström** genom Sveriges landskap från norr till söder, som genom ständiga referat till **Selma Lagerlöfs** klassiker **Nils Holgersson** skildras som levande, böljande och gröna.

Boken blir tuff att läsa och det tar mig flera veckor innan jag är klar. Även om innehållet sällan är helt nytt så är de koncisa detaljrika beskrivningarna och känslorna som både Bjerström och de många forskare hon intervjuat packade i så hög densitet att klimatsorgen helt enkelt blir tung att bära.

När Bjerström beskriver hur gullregnet bytt säsong och nu inte längre blommar på hennes födelsedag brister det för mig. För mig var det inte gullregnet som förut blommade lagom till min födelsedag, det var liljekonvaljer-

na. Nu är de utblommade någon vecka tidigare.

Självklart är vissa blommor och förändring över endast några års tid inget bevis på Sveriges klimatkrise, men det scenario som sakta målas upp i Bjerströms bok är det. Många menar att vi måste ha både de små historierna och den abstrakta men övergripande statistiken för att kunna förstå och agera mot klimatkrisen, och på vissa sätt är det precis det Bjerströms bok erbjuder.

Coronapandemin tog fart precis när Bjerström var i slutskedet av sitt skrivande, och beröringspunkter mellan de två kriserna strövs ut med jämna mellanrum i boken. Som så många andra ställer hon sig slutligen frågan om coronakrisen blir ett bevis på att vi är kapabla att drastiskt ändra vår livsstil, eller om det snarare trötat ut oss och gjort att vi nu väljer att ignorera klimatkrisen.

Kommer vi nå en så kallad social tipping point och agera, eller kommer vi vara lyckliga över att vi plötsligt kan odla persikor? Jag hoppas att de som läser Erika Bjerströms bok ser den som en Call to Action och inte som en lugnande klapp på axeln.

EMELIE ISAKSEN

RESENÄR. Erika Bjerström är SVT:s klimatkorrespondent.

FOTO: KAISA GÖRANSSON

"Stick till Sverige"

Inrikesminister **Mart Helme**, som leder det högnationalistiska partiet Ekre, sade den 15 oktober i en intervju med Deutsche Welle att homosexuella i Estland kan "sticka till Sverige". Den 9 november tvingades han lämna regeringen efter att ha hävdat att **Joe Bidens** valseger i USA berodde på valfusk.

"Vi ska alla dö"

I Brasilien har över 167 000 personer dött av covid-19. Den 10 november höll president **Jair Bolsonaro** tal i presidentpalatset och beklagade alla som har dött. PinkNews rapporterar att Bolsonaro också konstaterade att "vi ska alla dö" och uppmanade brasilianerna att sluta uppträda som "bögar". Bolsonaro sade att han hatar "böggrejer", förmodligen syftande på munskydd mot covid-19.

"Alla passagerare"

Det japanska flygbolaget Japan Airlines, JAL, slutade 1 oktober göra utrop till "damer och her- rar". Istället blir tallsordet "alla passagerare". Ingen ska diskrimineras på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet, sade **Mark Morimoto** från flygbolaget till Reuters. I mars fick kvinnlig personal på JAL tillåtelse att bära byxor på jobbet och slipper gå i högklackade skor.

"Ingen brydde sig"

Petra De Sutter utsågs den 30 september till biträdande premiärminister i Belgien och hon blev därmed den första transpersonen på en ministerpost i Europa. En historisk händelse skriver **Katrin Hugendubel** från ILGA-Europe i Politico. Men minst lika historiskt var att ingen brydde sig om att De Sutter är transperson, påpekar Hugendubel. I Belgien var det hennes politiska arbete som lyftes fram, inte identiteten.

FOTO: PETTERI FLANAGAN KARTTUNEN

SAMLING. Dawit Isaaks födelsedag den 27 oktober uppmärksammades på Mynttorget i Stockholm.

EN TÅRTA FÖR DAWIT

Den 27 oktober fyllde **Dawit Isaak** 56 år. Sedan i september 2001 sitter den svensk-eritreanske redaktören i fängelse utan rättegång. För att uppmärksamma fängslandet bjöds på tårtkalas vid Mynttorget från Amnesty, Svenska Pen, Svenska Journalistförbundet och Reportrar utan gränser, RUG, som är några av organisationerna i ett nätverk som arbetar för Dawit Isaaks frigivning. Förbipasserande kunde få tårta och information om Dawit Isaaks situation och den rapport som RUG publicerade 27 oktober.

I rapporten "Samvetsfånge sedan 2001 - varför sitter Dawit Isaak fortfarande fängslad?" granskas vad Sverige har gjort och de flesta av de utrikesministrar som har suttit sedan 2001 har svarat på frågor från RUG. I rapporten konstateras att såväl utrikesministrar som ambassadörer och statssekreterare samt tjänstemän på utrikesdepartementet (UD) har arbetat hårt för att få Dawit Isaak fri.

– Vår slutsats är att de ändå inte gjort allt de kunnat. Andra länder har varit mer robusta både i uttalanden och åtgärder mot den

eritreanska regimen, även om det är Sverige som har en samvetsfånge i Eritrea. Sverige hade kunnat ta mer hjälp av både EU och andra länder, framförallt kunde man ha gjort det för länge sedan, sade **Björn Tunbäck**, samordnare för arbetet med Dawit Isaak i RUG i ett pressmeddelande.

En av deltagarna vid tårtmanifestationen var **Ami Hedenborg** på svenska Amnesty:

– Det är en skam att Dawit fortfarande sitter fängslad efter 19 år. Det är verkligen välkommet att Reportrar utan gränser nu gjort en sammanställning av vad Sveriges regering gjort, och inte gjort, under de här åren.

Den 21 oktober lämnade RUG in en anmälan mot åtta personer i Eritreas statsledning, däribland president **Isaias Afwerki**, för brott mot mänskligheten, tortyr och påtvingat försvinnande i Dawit Isaaks fall. Anmälan lämnades till åklagarmyndigheten i Göteborg.

Den 8 oktober antog Europaparlamentet med 663 röster för och 19 mot en resolution om Eritrea där Dawit Isaaks fall lyfts fram. **Ulf B Andersson**

In memoriam

50 års arbete för Amnesty

Bo Lindblom har avlidit, 91 år gammal. I och med hans död har den märkliga samlingen av litterära talanger på Södra Latin i Stockholm på 1940-talet mist sin sista länk. Där studerade då, förutom Bo, elever som Stig Dagerman, Sven Lindqvist, Bo Grandien, Clas Engström, Göran Palm och Tomas Tranströmer.

Bo valde att på heltid arbeta som mellanstadie lärare, och han gjorde det på små platser i Jämtland och i Halland. På sin fritid ägnade han sig åt att i Amnesty arbeta för mänskliga rättigheter och att skriva böcker. Han hann med förbluffande mycket. Som Amnesty-aktivist har han innehaft snart sagt alla poster på lokal och på nationell nivå, utom som kassör. Han var åren 1974-1978 sektionens ordförande. Som veterligt ende medlem deltog han i 50 raka årsmöten. Till dessa lämnade han varje år in ett antal motioner. De kom ofta att bli mötenas dominerande inslag. På det lokala planet bildade han och hans framlidna fru Birte en av Amnestys tidigaste grupper, 168 Laholm. Det är en av få, om inte den enda, som från den tiden alltjämt är aktiv. Birtes och Bos outtröttliga arbete har möjliggjort denna uthållighet i arbetet.

På det lokala planet visade Bo ända in i sitt nittioförsta år en imponerande kreativitet och aktivitet vad gäller aktioner av olika slag. Samtidigt granskade

han med örblick Amnestys arbete på det nationella och på det internationella planet. Han oroade sig för att arbetet i Amnesty var på glid från att vara grundat på aktivisters lokala insatser och initiativ till att dessa ersattes av centralt initierade enskilda, tidsbegränsade projekt av "klick-karaktär".

På lokalplanet såg han till att grupp 168 tog sig an de allra svåraste länderna att arbeta med. Han började med Spanien under Franco-tiden, fortsatte med att inspirera gruppen till arbete med svårartade fall som Guatemala, Nordkorea, Burma (Myanmar) och på slutet Saudiarabien. Han var outtröttlig, alltid påläst. Han kom på olika idéer för vår brevskrivning. Ingen uppgift var för liten för honom att ta sig an i laholmsgruppens arbete. Jag hörde honom aldrig, under femtio års verksamhet, klaga över att vi andra inte var i närheten av hans idériedom, kunskaper eller arbetsförmåga.

När Bo tog sig an Spanien beslöt han sig, som 30-åring, att lära sig spanska. Han kom mycket snabbt att tala det språket flytande. Ett av Bos många specialområden var just språk, den språkhistoriska utvecklingen. Han var djupt kunnig i så olika storheter som sanskrit, esperanto, jämtska och danska, av den jyska modellen.

Sista gången jag träffade Bo hade han som lektyr vid sin säng en tätskriven bok om ordspråks

och talesätts historiska bakgrunder.

I likhet med sina gamla kamrater från Södra Latin kom Bo att skriva en hel rad böcker, faktiskt allt tätare ju äldre han blev. De handlade ofta om arbetet med mänskliga rättigheter och om språk. En av de sista var föranledd av senare års utveckling i världen och behandlar extremismen i olika religioner. Bland alla andra specialområden han hade var nämligen religionerna i världen ett av de främsta. Bo hade grundlig kunskap om vad som stod skrivet i de heliga böckerna. Han hade läst dem alla.

Ett annat av hans specialområden var konst. Han kunde teckna - karikera! - och måla akvareller som vore det hans främsta sysselsättning.

Bo ägde kunskaper, såväl på djupet som på bredden, i de mest skiftande områden. Han kunde från TV-soffan dissekera ett ishockeylags taktik, han såg på TV Tour de France från start till mål. I vårt sista samtal tog han upp livsödet för Jesse Owens, som tog fyra guld i friidrott vid OS i Berlin 1936. Han var en riktig renässansmänniska. Saknaden efter honom är omätlig.

ÅKE SINTRING
Grupp 168, Laholm.

FOTO: ANNIE BECKMAN

”Medlemregistret bestod av

lösa kort i två skokartonger”

Den 28 oktober kom beskedet att Bo Lindblom hade gått bort. Han startade år 1969 grupp 168 i Laholm och under många år samordnade han svenska Amnestys arbete kring Myanmar (Burma). Bo Lindblom var också skribent och författare och gav ut ett tiotal böcker. Här återpublicerar vi den artikel Bo Lindblom skrev i Amnesty Press jubileumsnummer när Amnesty 28 maj 2011 fyllde 50 år.

ULF B ANDERSSON

50 ÅR. Amnesty Press jubileumsnummer 2011.

AMNESTY-VETERAN. Bo Lindblom blev 91 år.

Under februari 1969 gjorde jag mitt första besök i svenska Amnestys sekretariat. Det var då inhyst i det före detta vaktmästeriet till en lagerlokal. Man klev upp via en löstagbar järntrappa till en lastkaj och därifrån in i ett mörkt och långsmalt rum belamrat med kontorsmöbler som sett bättre dagar i andra företag. Där arbetade Ulla Ridderstad, sektionens enda anställda, och Ingrid Lilja, som hade råd att vara frivillig. Vägarna var hjälpligt tapetserade med slitna affischer. Medlemsregistret bestod av lösa kort i två skokartonger.

I samma kvarter fanns något som hette Livsmedelshallen. I denna fönsterlösa lokal hölls årsmötet under snabbt tilltagande syrebrist. Till årsmötet 1969 fanns en motion från en frikyrklig grupp som ville att vi skulle delta i ett projekt för att smugla in

biblar i Sovjetunionen. De flesta drog sig för att förklara att sådant låg utanför Amnestys åtagande. Jag var guddlös nog att säga det, vilket ledde till att motionen avslogs, att den bibliska gruppen lämnade Amnesty i vredesmod, och att jag blev invald i styrelsen redan fyra månader efter att jag blivit medlem. Där blev min första insats att jag fick igenom att man inte skulle hålla styrelsemöten på vardagskvällar.

Det finns människor som tror eller förväntar sig att medlemmar i en organisation för mänskliga rättigheter ska vara så godhjärtade att det inte kan förekomma några interna motsättningar och konflikter. De har fel. Amnesty är en organisation som ständigt måste utvecklas och förändras för att möta nya utmaningar, och det medför konflikter.

GRUPP 168. Bo och Birte Lindblom (troligen 1990-tal) startade Amnesty-gruppen i Laholm.

Jag har aldrig blivit så utskälld som när jag vid internationella rådmötet 1974 på svenska sektionens vägnar föreslog att Amnesty skulle ompröva beslutet att inte arbeta för Nelson Mandela. Den som skällde var professor i filosofi, kväkare och en av Amnestys grundare. Han menade att jag i stället för att helt fejt försöka förstöra en humanitär organisation kunde åka till Sydafrika och ta värvning i ANC:s väpnade motstånd, om det var det jag ville stödja. Nåväl, utbrottet drabbade ingen oskyldig, för förslaget var ursprungligen mitt eget.

Ulla Ridderstad hade bekymmer med Amnestys snabba tillväxt. Ett av bekymren gällde skillnaden mellan slutna och öppna grupper. I våra större städer, där det fanns flera grupper, bestod många av en vänkrets som inte var intresserad av att släppa in vem som helst. Vart skulle hon skicka en person som anmälde sitt intresse för att bli med i en grupp? Hon kunde ju inte uppmana alla ny-tillkomna att försöka starta eget. De kunde åtminstone behöva en tids praktik i en etablerad grupp. Vi som kom från landsorten och hade vår bakgrund i diverse folkrörelser häpnade över rådande ordning. Vi kunde

förstå att medlemmarna i Hasse Alfredson och Tages Danielsson grupp själva ville sköta sin rekrytering, men flertalet slutna grupper bestod väl inte av kändisar? Om detta stod striden het i början av 1970-talet.

Vid årsmötet 1973 dök Tage Da-

AMNESTY GENOM ÅREN

FOTON: AMNESTY

1964

Den svenska sektionen bildades av bland andra advokaten Hans Göran Franck och författaren Per Wästberg.

FOTO: PRESSENS BILD/WIKIMEDIA

1961

Amnesty grundas av den brittiske advokaten Peter Benenson.

1966

Hans Alfredson och Tage Danielsson i sin revy "Å, vilken härlig fred!". Intäkterna från revyn blev starten för Amnestyfonden.

1977

Amnesty International får Nobels fredspris för att medverka till att säkra grunden för frihet, för rättvisa, och därmed också fred i världen.

FOTO: NRK

1977

Internationell konferens mot dödsstraff hölls i Stockholm med över 200 medlemmar från 57 länder.

1980

Affisch till kampanj mot tortyr.

1991. Distributionen på Gyllenstiernsgatan 1991 där frivilliga gjorde ett viktigt arbete.

enligt det gamla mönstret. Tage Danielsson var en alltför upptagen man för att delta i hela årsmötet, men någon ringde honom när det var dags att behandla motionen från hans grupp. Han kom cyklande, ställde av cykeln i entrén, besteg podiet och höll ett engagerat och lysande och spirituellt och roligt tal som möttes med stående ovationer. Sedan återvände Tage Danielsson till sin cykel och lämnade mötet innan vi ens hade röstat i frågan.

Även idoler kan någon gång ha fel. Men motionen blev förstås antagen, och det fördröjde nog utvecklingen av arbetet mot tortyr, mot "försvinnanden" och politiska mord med åtminstone ett par år.

När den första kampanjen mot tortyr var avslutad röstade dessutom majoriteten i svenska styrelsen för att vi inte skulle delta i det fortsatta arbetet med Blixaktioner. Laholmsgruppen abonnerade då på materialet, överförde det till stencilerade blad och distribuerade det till alla intresserade grupper. Allt detta med ekonomiskt stöd från Halmstadgruppens permanenta loppmarknad, Byring & Bråte. Efter ett drygt år var de anslutna grupperna så många att styrelsen fick ompröva sitt beslut.

nielsson upp. Hans grupp hade lämnat in en motion om bibehållande av systemet med tre fångfall till varje grupp och inga så kallade dubbeladoptioner. Det var redan då en helt orimlig begäran. Det växande antalet grupper och förtryckets nya tekniker med "försvinnanden" och politiska mord gjorde att det inte längre fanns tillräckligt med samvetsfångar att fördela

Det här årsmötet 1973 hölls i TCO:s lokaler vid Linnégatan på Östermalm i Stockholm. Det var betydligt bättre än Livsmedelshallen. När årsmötet var över och flertalet av styrelsens ledamöter hade dragit sig tillbaka tillsammans med de utländska gästerna till eftersits på Wahlström & Widstrands förlag, då var det Ulla Ridderstad, min fru Birte och jag som fanns kvar i lokalen. Ulla skulle plocka ner affischer och banderoller från väggarna och samla ihop kvarlämnade papper på mötesdeltagarnas bord. Vi stannade och hjälpte henne. När vi var klara lovade jag henne att det här var sista gången som det illa underbemannade sekretariatet skulle stå som ansvarigt för att anordna sektionens årsmöten. För detta fick jag stöd av Thomas Hammarberg och 1974 hölls det första utlokaliserade årsmötet i Tylösand, med de lokala grupperna som ansvariga för arrangemanget.

Det centrala etablissemanget fick se sina värsta farhågor besannade när det utlokaliserade årsmötet valde en byskollärare från södra Halland (Bo Lindblom) till sektionens ordförande. Men sedan dess har alla årsmöten utom ett arrangerats av lokala grupper, och vi har varit samlade i 22 av lan-

dets kommuner, från Lund till Umeå. Från oss som tillhör allmogen har det kommit en rad motioner som gått den långa vägen till Internationella rådsmöten och som kommit att prägla hela organisationens verksamhet. Längre ansågs det till exempel att Amnesty inte kunde rapportera om övergrepp begångna av så kallade fristående grupper. Det tog tre rådsmöten att få den förändringen på plats, men i dag ses det som självklart att Amnesty rapporterar om alla övergrepp.

Den senaste striden utspelade sig för tolv år sedan och gällde egentligen Amnestys arbete för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, även om den oppositionella fraktionen valde att betona andra och mindre avgörande motsättningar.

I alla år har det förts en kamp mellan ett Amnesty för behjärtansvärda insatser inom ett strikt begränsat område och ett Amnesty med drag av kämpande folkrörelse för mänskliga rättigheter inom alla områden och i alla länder. Självtillhör jag fortfarande det senare lägret. Och jag tror att Amnesty behöver människor av alla slag och med olika kunskaper och erfarenheter.

BO LINDBLOM
29 mars 2011

1982

Debatterna har varit livliga och många inom Amnesty. Här en omröstning vid årsmötet i Mora 1982.

1984

Manifestation vid årsmötet i Folkets Hus i Stockholm där 400 medlemmar deltog.

1986

Demonstration i Göteborg mot dödsstraffet.

1988

Mathias Grate, Krister Stendahl (Stockholms biskop), Anita Klum och Gösta Ekman på väg mot USA:s ambassad.

1993

Bröderna Ali, Midhat och Bayazid Bouequat på Sergels Torg under Amnestys kampanj mot "försvinnanden". Bröderna var "försvunna" och satt 18 år i fängelse i Marocko innan de frigavs 1992.

2007

Protest sedan militärjuntan slagit ner "saffransrevolutionen" i Burma (Myanmar).

VARJE ÅR UTFÄRDAR Amnesty International hundratals blyxtaktioner. Det kan handla om samvetsfångar som har fängslats, dödsdömda fångar där en avrättning är nära

förestående, flyktingar som vägras söka asyl eller hotad yttrandefrihet. Amnesty Press väljer ut tre fall i varje nummer.

Journalist anklagas för terrorism

JOURNALISTEN Solafa Magdy har tillsammans med sin man och journalistkollega **Hossam el-Sayed** och journalisten **Mohamed Salah** suttit godtyckligt i häkte sedan 26 november 2019. Solafa Magdy har nu förhörts i SSSP, den specialdomstol i Egypten som handlägger fall som rör "statens säkerhet". Hon anklagades bland annat för att "ha anslutit sig till en terroristgrupp". Enligt Amnesty är minst 36 journalister fängslade i dagens Egypten.

SKRIV TILL:
Public Prosecutor Hamada al-Sawi
Office of the Public Prosecutor
Madinat al-Rehab
Cairo, Egypten
Fax: +202 2577 4716
Twitter: @EgyptJustice

Dear Counsellor,
I am writing to you to raise my concern about the ongoing arbitrary detention of journalist Solafa Magdy. She has been arbitrarily detained since 26 November 2019 as part of another case (No.488/2019), which relates to the March 2019 anti-government protests, along with her husband and freelance journalist Hossam el-Sayed and journalist Mohamed Salah.

On 30 August 2020, Solafa Magdy was brought in front of the Supreme State Security Prosecution (SSSP) to face questioning over investigations into a new case (No. 855/2020).

I ask you to immediately and unconditionally release Solafa Magdy, Hossam el-Sayed and Mohamed Salah. I finally urge the Egyptian authorities to immediately and unconditionally release all those detained solely for carrying out their media work.
Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 6 januari 2021.

Författare dömd för separatism

NAGYZ MUHAMMED är medlem i Xinjiangs författarförbund och har arbetat på ett kulturcenter i staden Altay i nordvästra Kina. Han dömdes enligt familjen i september till livstids fängelse för "separatism", ett brott han förnekar. Nagyz Muhammed är kazak och påstods ha firat Kazakstans självständighetsdag, uttryckt åsikter om språkpolitiken i Xinjiang och ha uppmuntrat kazaker att flytta till Kazakstan.

SKRIV TILL:
Director Wang Jiang
Prison Administration Bureau of Xinjiang Uyghur Autonomous Region
No 380, Huanghe lu, Urumqi
830000, Xinjiang Uyghur Autonomous Region
Folkrepubliken Kina

Dear Director Wang:
I write to express my concern for Nagyz Muhammed, an ethnic Kazakh writer convicted of "separatism" and sentenced to life imprisonment in September 2020 for peacefully exercising his human rights.

There are no official documents about the verdict, but Nagyz Muhammed's family report that he was convicted because he gathered with his friends on Kazakhstan Independence Day, expressed opinions on Xinjiang's "bilingual education" policy and encouraged Kazakhs living in Xinjiang to move to Kazakhstan, all of which are peaceful acts protected by international human rights law and standards.

I therefore call on you to release Nagyz Muhammed unless there is sufficient, credible and admissible evidence that he committed an internationally recognized offence and is granted a fair trial in line with international standards.
Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 6 januari 2021.

Samvetsfånge hotas av 20 års fängelse

PHAM THI DOAN TRANG arbetade från 2001 på en rad vietnamesiska tidningar. 2014 fick hon stipendium och studerade i USA. Vid hemkomsten 2015 grundade hon ett nätmagasin och har engagerat sig i miljöfrågor och skrivit en rad böcker. Hon har gripits över 25 gånger och har misshandlats och hotats. Hon greps den 6 oktober och hotas av 20 års fängelse om hon fällt för statsfientlig verksamhet.

SKRIV TILL:
Secretary General and State President
Nguyen Phú Trong
So 2 Hùng Vương, Ngoc Ho, Ba Đình,
Hà Nội 118708,
Vietnam
Fax: +84 37335256
E-post: webmaster@president.gov.vn

Your Excellency,
I am writing to express my grave concern about the recent arrest of Pham Thi Doan Trang, who has peacefully advocated for human rights in Viet Nam for many years.

Charged under article 117 of the Vietnamese Penal Code, it is alarming that Pham Thi Doan Trang could face up to 20 years in prison simply for writing about human rights and courageously helping to build a Viet Nam in which everyone's human rights are respected.

Pham Thi Doan Trang is a prisoner of conscience, who has been detained solely for her human rights work. I therefore urge you, the Secretary General and State President, to ensure that Pham Thi Doan Trang is released immediately and unconditionally.

Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 6 januari 2021.

Ovanstående vädjandebrev med sammanfattning på svenska finns på amnestypress.se (längst upp i högra hörnet).

INMARSCH. Med porträtt av kung Hassan II går den 6 november 1975 tiotusentals marockaner över gränsen till Västsahara. FOTO: ABBAS/MAGNUS PHOTOS/TT

DEN GRÖNA MARSCHEN

MEDAN SPANIENS diktator **Francisco Franco**, som hade styrt sedan segern i inbördeskriget 1939, låg för döden i Madrid passade Marocko i november 1975 på att slå till i det som då kallades Spanska Sahara, en av de sista kolonierna i Afrika.

I området fanns självständighetsrörelsen Polisario som krävde en självständig stat. Marocko och Mauretanien hävdade historisk överhöghet men den 16 oktober 1975 slog ICJ, Internationella domstolen i Haag, fast att banden som funnits på 1800-talet inte var tillräckligt starka för att den spanska kolonin skulle tillerkännas Marocko och Mauretanien.

Den 6 november 1975 ställde sig kung **Hassan II** i spetsen för "den gröna marschen". Omkring 350 000 marockaner beräknas ha deltagit när Marocko tågade in i Spanska Sahara. Bilderna på jublande folkmassor som "återförenade" kolonin med "moderlandet" spreds över världen medan arméns operationer pågick i det fördolda.

Tiotusentals saharier flydde undan invasionen och många lever än idag i flyktingläger i västra Algeriet. Så inleddes ett krig mellan Polisario och Marocko och Mauretanien, som dock drog sig tillbaka 1979.

1991 förhandlade FN fram en vapenvila mellan Marocko och Polisario. En FN-styrka skickades till området för att övervaka vapenvilan och organisera en folkomröstning där invånarna skulle få avgöra om de ville ha ett självständigt Västsahara eller bli en del av Marocko. Folkomröstningen har aldrig kunnat genomföras då Marocko vägrat acceptera villkoren för vilka som ska få rösta.

I november 2020 har situationen trappats upp efter sammanstötningar vid en gränsstation mot Mauretanien. Polisario uppger ha beskjutit den sandmur Marocko har byggt tvärs över Västsahara.

FN:s generalsekreterare **António Guterres** lovade den 13 november att försöka förhindra att vapenvilan sedan 1991 kollapsar.

ULF B ANDERSSON

Hej medlem

TACK FÖR ATT DU TAGIT STÄLLNING!

Det är tack vare ditt stöd, ditt engagemang och din röst som förändring är möjlig. Därför är du viktig för Amnestys arbete — och för mänskliga rättigheter i världen. Du ser till att människor som är fängslade utan rättegång eller är falskt anklagade för påhittade brott inte glöms bort. Du hjälper oss att se till att de som gjort sig skyldiga till brott mot mänskliga rättigheter ställs till svars. Och mycket mer. Tack för att du står med oss!

NY ORDFÖRANDE I SVENSKA AMNESTY

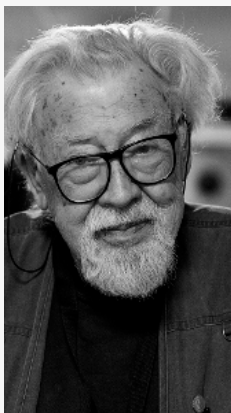
—Jag är oerhört starkt av det förtroende jag fått av Amnestys medlemmar och det är med största ödmjukhet som jag tar mig an detta uppdrag och lovar att göra mitt yttersta för att stötta, stärka och förmedla allt det Amnesty står för, säger Parul Sharma.

—Jag vill vara med och skapa ett mångfaldigt Amnesty Sverige som i sin struktur speglar det svenska samhället och genom detta få med fler svenskar i rörelsen. Detta är livsviktigt i tider av populism och ett alltför ofta nedmonterande av demokratiska principer. Detta är en tid då Amnesty behöver synas, växa, ta en större plats och höras alltmer. Jag upplever att jag går in som ordförande i en tid som för Sverige och världen är avgörande utifrån ett människorättsligt perspektiv. Demokratier vacklar, världsledare tvekar, och klimatet blir allt febrigare. Trots dessa motgångar och motstånd är det aktivisterna som visar vägen med stort mod och ork. Mer aktivism blir därför svaret. Vi behöver bli fler, säger Parul Sharma.

Parul Sharma är människorättsjurist och har under många år varit engagerad i hållbarhetsfrågor, inte minst inom mänskliga rättigheter.

Under årsmötet, som hölls digitalt i höstas, valdes Parul Sharma till ordförande för Amnesty Sverige. Hon tar över efter Amanda Jackson som varit ordförande i två år. Rollen innebär att leda styrelsen och tillsammans med den vara medlemmarnas representant och sektionens högst beslutande organ mellan årsmötena. Uppdraget är på två år. Sektionsstyrelsen är också svenska Amnestys röst i den internationella rörelsen.

EN SANN MÄNNISKORÄTTSKÄMPE OCH AMNESTY-VÄN HAR LÄMNAT OSS

I december 1968 gick "Aktionsgruppen mot lyxjulen" ut under parollen "Behåll julen - stoppa lyxen" i en stor kampanj i Halmstad. Budskapet var enkelt, fira jul utan överdrifter och ge istället pengar till Lutherhjälpen, Vietnamhjälpen eller till Amnesty International. En av de inblandade hette Bo Lindblom. Den julen knöt han sin första kontakt med Amnesty. Några månader senare var han invald i svenska sektionens styrelse. Bo Lindblom har följt Amnesty från slutet av 60-talet fram till idag.

På morgonen den 28:e oktober nåddes jag av det sorgliga beskedet att Bosse gått bort

vid 91 års ålder. Bosse har varit engagerad under många år i Amnesty och var en sann människorättskämpe. Han var aktiv i Halland och bidrog till arbetet både där och för oss som nationell organisation. Åren 1974-1978 var Bo ordförande i Svenska Sektionen av Amnesty International.

Många av oss har haft spännande och roliga diskussioner med honom under åren. Det känns verkligen som en ikon gick ur tiden. Han kommer att vara saknad!

ANNA LINDENFORS

Generalsekreterare Amnesty International, svenska sektionen

VÄRLDENS STÖRSTA INSATS FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Amnestys årliga kampanj Skriv för frihet pågår för fullt. Då fokuserar hela den globala Amnesty-rörelsen på att få människor att använda sina pennor och tangentbord, för att protestera mot människorättskränkningar och visa solidaritet. Det handlar om alla människors rätt att yttra sig och rätten att samlas för att protestera och demonstrera. Och det handlar om journalisters rätt att rapportera om demonstrationerna.

Under de senaste åren har världen upplevt en våg av protester. Människor samlas för att kräva jämlikhet, politisk frihet, rätten att älska vem de vill och ett liv fritt från våld. Allt för ofta har statsmakten slagit tillbaka hårt. Därför har vi valt rätten till fredliga protester som årets tema för Skriv för frihet.

I år kampanjar vi för inte mindre än sex personer. Alla har på något sätt deltagit i eller bevakat fredliga demonstrationer och i samband med det utsatts för människorättskränkningar.

I och med att vi lyfter samma fall över hela världen så blir det ett väldigt hårt tryck på de makthavare vi vänder oss mot. När hundratusentals människor höjer sina röster samtidigt blir det omöjligt att slå dövörat till! Läs mer på amnesty.se/skrivforfrihet.

"PÅ SPANSKA FINNS SEDAN 1930-TALET ETT NAMN FÖR DEN DEMOKRATISKA RÖRELSEN SOM LEDER MOTSTÅNDET MOT ALLA AUKTORITÄRA OPINIONER, RÖRELSE OCH PARTIER – LA RESISTENCIA, MOTSTÅNDET, MOTSTÅNDSRÖRELSEN. DET ÄR DÄR VI HÖR HEMMA. GLÖM INTE DET!"
BO LINDHOLM 1929-2020

SÅ HÄR KAN DU ENGAGERA DIG ELLER STÖDJA AMNESTY

Du kan skriva under någon av våra aktioner på amnesty.se/agerahub. Du kan bidra med pengar som finansierar våra utredningar, vårt påverkansarbete och vårt arbete med Amnestyfonden. Du kan dela de rapporter, upprop och namninsamlingar som vi lägger upp på sociala medier. Du kan engagera dig i en grupp och jobba mer fokuserat med en fråga. Du kan agera på egen hand. Varje insats gör skillnad. Därför är du viktig för Amnestys arbete för mänskliga rättigheter. Tack!

BLI MÅNADSGIVARE VIA AUTOGIRO PÅ AMNESTY.SE

Genom att ge via autogiro räcker din gåva längre och får en långsiktig effekt, så att ännu mer kan gå till ändamålet. Du väljer belopp och kan ändra eller avsluta när du vill.

AMNESTY ALERT

Amnesty Alert är ett kostnadsfritt sms-nätverk för att hindra akuta människorättskränkningar. Som medlem i nätverket får du ett sms om en akut händelse och genom att svara JA ställer du dig bakom vårt krav. Att svara kostar inte mer än ett vanligt sms, och du skriver såklart bara under de kampanjer du vill. Gå med här amnesty.se/alert

BLI AKTIV

Oavsett hur du väljer att engagera dig gör din insats vårt arbete för mänskliga rättigheter starkare. Engagera dig lokalt tillsammans med andra aktivister eller anpassa ditt engagemang efter dina förutsättningar. Läs mer och hitta ditt sätt på amnesty.se/bliaktiv

STÖD AMNESTYS ARBETE MED EN GÅVA

Du kan alltid stödja Amnestys arbete via Swish 900 07 20 eller på amnesty.se samt plusgiro 900072-0 och bankgiro 900-0720

Vill du veta mer om att testamentera till Amnesty? Kontakta oss på testamenten@amnesty.se

HANDLA I AMNESTYBUTIKEN

Just nu får du som medlem 20% på ett helt köp. Ange koden medlem20 i kassan. Gäller till och med 2020-12-31. Köp presenter och klappar till dig själv eller att ge bort på [butik.amnesty.se!](https://butik.amnesty.se)

VILKEN HISTORISK MÄNNISKORÄTTSFÖRSVARARE ÄR DU?

Är det kampen mot apartheid, arbetet för romers rättigheter eller kanske aborträtten som du skulle ha sysslat med? Gör quizet och se vilken champ för mänskliga rättigheter du är! Se det som en påminnelse om varför du är så viktig för framtiden.

Gå in på [amnesty.se/quiz](https://www.amnesty.se/quiz)

SAVE THE DATE AMNESTY SVERIGES ÅRSMÖTE DEN 3-9 MAJ 2021!

Den 3-9 maj hålls Amnesty Sveriges andra digitala årsmöte! Årsmötet inleds den 3 maj av sektionens nya ordförande **Parul Sharma** som berättar om året som gått. De tre följande kvällarna (tisdag - torsdag) genomförs motionsberedning och kandidatutfrågning där vi får ställa frågor till kandidater som ställer upp till förtroendeuppdrag. Årsmötet avslutas söndagen den 9 maj med val, beslut och **internationell gäst!**

Mer information kommer i nästa nummer av AP.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ETT HELT ÅR!

PRENUMERERA PÅ AMNESTY PRESS.

- Ja, jag vill prenumerera på Amnesty Press. Fyra nr per år kostar 200 kr. Skicka mig ett inbetalningskort.
- Ja, jag vill bli medlem. För 240 kronor om året ingår Amnesty Press i ditt medlemskap.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in kupongen i ett kuvert till Amnesty International, svarspost 110 610 800, Box 4719, 116 92 Stockholm

INTRESSERAD AV FÖRTROENDEUPPDRAG?

Som förtroendevald inom Amnesty Sverige arbetar du på medlemmarnas förtroende för att leda och utveckla världens största människorättsorganisation.

VI SÖKER KANDIDATER TILL:

- Sektionsstyrelsen ←
- Amnestifondens styrelse
- Granskningskommittén ←
- Beredningskommittén

Vill du veta mer? Gå in på [amnesty.se/kandidat](https://www.amnesty.se/kandidat) eller kontakta valberedningen@amnesty.se

Nomineringsstopp: 5 februari

GE BORT

YTTRANDEFRIHET

I PRESENT

90 SVENSK
INSAMLINGS
KORTO KONTROLL

Ge bort årets gåvokort från Amnesty International.

Just nu försöker makthavare världen över begränsa rätten till yttrandefrihet. Det måste vi stoppa! Ge bort yttrandefrihet i present och var med i kampen för att mänskliga rättigheter ska gälla alla, överallt.

Gå in på amnesty.se/gavokort

För allas rätt till yttrandefrihet tolkas av illustratören Nathalie Ruejas Jonson.

AMNESTY
INTERNATIONAL

SKICKA EN HÄLSNING TILL NÅGON SOM VERKLIGEN BEHÖVER DEN

Många av de modiga människor Amnesty arbetar för och med har det både tufft och ensamt i sin kamp för rättvisa. Du kan göra skillnad genom att visa ditt stöd! Skicka ett vykort eller ett brev till Khaled och Marfa. Hälsningarna bör vara opolitiska och personliga, till exempel "You are not alone", "I am thinking of you", "I support your freedom" eller liknande, det viktiga är att visa solidaritet!

(C) Privat

KHALED DRARENI

Khaled är en algerisk journalist som kämpar för frihet och jämlikhet. I februari 2019 gick Khaled och många andra algerier ut på gatorna för att kräva politisk förändring i landet. Khaled var en av de första journalisterna som bevakade proteströrelsen Hirak, och visade det övervåld som polisen mötte demonstranterna med för världen.

Khaled har dömts till två års fängelse för "uppvigling till obehärdad sammankomst" och "hotande av nationell enighet", bara för att ha rapporterat om protesterna.

Skicka en hälsning direkt till Khaled i fängelset och visa att världen ser på!

Läs mer om Khaled och agera för hans frihet på amnesty.se/skrivforfrihet

Mohamed Khaled Drareni
Etablissement Pénitentiaire de Koléa
Cell Number : 222 44
42003 Koléa, wilaya de Tipaza
Algeria

(C) Spring6.org

MARFA RABKOVA

Marfa Rabkova arbetar som koordinator för det belarusiska Människorättscentret Vjasnas volontärtjänst. Inför presidentvalet i år rekryterade och utbildade hon korttidsobservatörer för valövervakningsinitiativet "Human Rights Defenders for Free Elections".

I september häktades Marfa Rabkova och åtalades för "utbildning eller annan förberedelse av personer för deltagande i upplopp eller finansiering av sådana aktiviteter." Brottmålet mot Marfa är politiskt motiverat och kopplat enbart till hennes arbete som människorättsförsvarare.

Marfa har en tuff rättegång framför sig och riskerar upp till tre års fängelse om hon döms. Skicka ett meddelande till henne så hon vet att hon inte är ensam!

Rabkova Maryia Aliaksandrauna
SIZO No1, vulica Valadarskaha 2,
Minsk, 220030
Republic of Belarus

VÄGRA VILA I FRID

Ta kampen mot förtryckare och orättvisor även efter din död. Skriv in Amnesty International i ditt testamente så hjälper vi dig att fortsätta kämpa för mänskliga rättigheter så länge det behövs.

Läs mer om hur du kan inkludera Amnesty i ditt testamente på [amnesty.se/testamente](https://www.amnesty.se/testamente)

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

AMNESTY
INTERNATIONAL

AKTIVIST I HJÄRTAT

MEN SVÅRT ATT HITTA TIDEN?

GÅ MED I ETT AV VÅRA NÄTVERK!

Amnesty avslöjar och uppmärksammar kränkningar av mänskliga rättigheter. Vi sätter press på de som kan åstadkomma förändring. För att lyckas med detta måste vi vara många som agerar!

BLI EN "KAN-SJÄLV-AKTIVIST"!

Som medlem i ett nätverk får du regelbundet möjlighet att agera i frågor inom ett särskilt område. Det kan handla om att mejla en makthavare, ringa en politiker eller ambassad, sprida aktioner i dina nätverk eller delta på en manifestation på din ort. Du bestämmer med vem, var, när och hur mycket du vill agera.

VI HAR TRE NÄTVERK FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER:

- Nätverket för kvinnors rättigheter
- Nätverket för hbtqi-personers rättigheter
- Nätverket för blyxtaktioner

Mer info på [amnesty.se/nätverk](https://www.amnesty.se/nätverk)

DU FÖLJER VÄL **AMNESTY PRESS**
PÅ FACEBOOK?

Swedbank

Swedbank Humanfond

– för dig som vill spara med både hjärna och hjärta.

Fonden placerar i företag som aktivt arbetar med miljö, mänskliga rättigheter och goda arbetsvillkor. Humanfondens samarbetsorganisationer arbetar världen över med bland annat bistånd, hjälpverksamhet, mänskliga rättigheter, miljö, natur och forskning. När du placerar i fonden väljer du vilken ideell organisation du vill stödja. Fonden är Svanenmärkt.

 Läs mer på swedbank.se/humanfond

Vi vill påminna om att historisk avkastning inte garanterar avkastning i framtiden. Värdet på fonder kan både minska och öka och det är inte säkert att du får tillbaka alla pengar som du har satt in. En fond med riskklass 6-7 kan på grund av sin sammansättning och använda förvaltningsmetoder minska och öka kraftigt i värde. Du hittar faktablad, informationsbroschyr och fondbestämmelser under respektive fond på swedbankrobur.se/fondlista eller hos din återförsäljare.

THE STORY OF
KARL-BERTIL
JONSSON'S
CHRISTMAS EVE

DIE GESCHICHTE VON
KARL-BERTIL
JONSSONS
HEILIGEN ABEND

LA VIGILIA
DI NATALE
DI KARL-BERTIL
JONSSON

OMTYCKT PRESENT TILL UTLÄNDSKA VÄNNER

Varje julafton sedan 1975 samlas svenskar och normän framför tv:n för att titta på Karl-Bertil Jonssons julafton - en animerade film av Per Åhlin med Tage Danielssons text från boken *Sagor för barn över 18 år*.

Nu finns boken med Per Åhlins bilder på engelska, tyska och italienska utgiven av Trollboken AB.
www.trollboken.se/karlbertil

Böckerna finns på Adlibris och Bokus och i bokhandeln - t.ex Book Corner i Gbg.

Så bidrar en lott till arbetet för mänskliga rättigheter

Vet du varför Postkodlotteriet finns? Det är för att bidra med pengar till ideella organisationer, eftersom vår övertygelse är att de gör världen bättre.

Hela överskottet från försäljningen går till ideella organisationer. Sedan lotteriet startade 2005 har det blivit mer än 11 miljarder kronor! Amnesty International har fått ta del av överskottet sedan 2008 och har hittills tagit emot 185 miljoner kronor.

Tack Amnesty för allt ni gör, och tack alla som har en lott – ni möjliggör så mycket!

Rickard Sjöberg är programledare och vinstudelare i Postkodlotteriet.

#postkodeffekten

Åldersgräns 18 år. Gå in på stodlinjen.se om du eller en anhörig spelar för mycket. Mer info på postkodlotteriet.se

20% RABATT

I AMNESTYBUTIKEN

Just nu får du som medlem 20% på ett helt köp.
Ange koden medlem20 i kassan.

Gäller till och med 2020-12-31.

- ✓ Hållbart producerade produkter
- ✓ Bidrar till Amnestys arbete för mänskliga rättigheter
- ✓ Perfekta att ge bort
- ✓ Visar att du tar ställning

Köp presenter till dig själv eller att ge bort på [butik.amnesty.se!](https://butik.amnesty.se)

JAG TROR PÅ FRIHETEN

Det var en varm sommardag i juli 1991 som jag flyttade till Sverige från mitt hemland Polen. Redan då var jag väl medveten om att början på 90-talet var en mycket intressant tid i Polens historia. 1989 fick vi en

regering som leddes av den första icke kommunistiska statsministern, efter andra världskriget. Medan jag höll på att bygga upp mitt nya liv i Södermanland, tog mitt hemland ett viktigt steg i processen att bygga upp en ny statsstruktur med hjälp av demokratiska förändringar.

Ett viktigt datum som jag har blivit uppmärksam på var i juni 1990. Då, i domstolen i Gdansk, registrerades Amnesty Polen, som i år firar 30-årsjubileum.

Redan 1975 blev två före detta samvetsfångar, Emil Morgiewicz och Adam Wojciechowski, medlemmar i Amnesty International och bildade en informell Amnestygrupp i Polen. På 80-talet förekom täta kontakter mellan Amnesty International och de polska jurister som försvarade medlemmar som tillhörde den demokratiska oppositionen. Tidningen "Amnesty Newsletter" distribuerades i Polen av rörelsen Wolnosc och Pokoj. Många medlemmar i den rörelsen, tillsammans med aktivister från Solidarnosc och andra människor som ville bygga ett demokratiskt samhälle, bildade den polska sektionen inom Amnesty International.

Idag, 30 år senare, är den polska sektionens verksamhet lika viktig och behövd som 1990. Det märker jag genom att bevaka nyheter från Polen och det avspeglas också på Amnesty Polens hemsida. Jag klickar på "Aktuellt" och ser att fördelningen mellan aktioner om händelser i andra delar av världen och aktioner på hemmaplan är intressant. Amnesty Polen bevakar och avrapporterar konsekvent kränkningar av mänskliga rättigheter som sker i mitt hemland. I fokus står kvinnors rättigheter, HBTQ-rättigheter och yttrandefriheten. All information som jag hittar på hemsidan väcker bara större nyfikenhet så jag ringer Amnesty Polens huvudkontor i Warszawa och hamnar i ett intressant samtal med PR-specialisten Katarzyna Niemiec.

Katarzyna bekräftar mina betraktelser, cirka 60 procent av den polska amnestysektionens engagemang och resurser går till aktiviteter som har koppling till det som händer på hemmaplan och cirka 40 procent gäller internationella aktioner. Katarzyna berättar att Amnestys polska sektion idag har 8 570 medlemmar och att antalet har ökat konstant de senaste fem åren. Amnesty Polen firar sitt 30-årsjubileum genom ett unikt projekt som genomförs i samarbete med många polska konstnärer och består av en samling berättelser om mänskliga rättigheter. Samlingen heter "Vi tror på friheten". Det gör jag också, lika mycket som jag tror på Amnesty Polens betydelse i mitt hemlands historia och framtid.

MALGORZATA GOSIA HÅKANSSON,
STYRELSELEDAMOT

ANNONS

PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA!

**STÅ UPP FÖR RÄTTEN
ATT FREDLIGT PROTESTERA!**

Vi är mitt i en dramatisk tid, en protest-era, när
hundratusentals engagerar sig i protester för rättvisa och för sin
framtid världen över. Men friheten att fredligt demonstrera och
uttrycka sin åsikt är hotad på många håll!

Med världens största kampanj för mänskliga rättigheter, *Skriv för frihet*,
vill vi på Amnesty stå upp för rätten att fredligt protestera tillsammans
med dig. Skriv för frihet - skriv för rätten att fredligt protestera!

www.amnesty.se/skrivförfrihet

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA! PROTESTERA!